Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һэ гарана | № 198 (13687) | 1974 оной августын 24, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Табан жэлэй түрүүшүүл хөөрэнэ

ОРОЛДОО ҺАА, УРГАХАЛ ДАА

Түрэл совхоздоо арба га... жэлдэ кукурузашанаар ...аллажа ябанаб. Эдэ жэл...үүдтэ яһала дүй дүршэлтэй ...огдоһон, энэ үнэтэ урга...лай эрилтэнүүдые ойлго... абтаһан байна.

Түрүүшын жэлнүүдтэ рес...убликынгаа суута кукуруза... Гонсорунов, Галданов, ...пилов болон бусадай ...ол аргануудые шудалха ... оролдогшо һэм. Манай ...дэхи эрхэ байдалда энэ ...амалые тариха газарые ... шэбхээр, минеральна ...гжүүлгэнүүдээр һайса ша...ржуулха, газарыень уһал..., ургасын хойноһоо орол...сотойгоор харууһалха хэ...тэй гэжэ мэдэгдээ һэн. ...эл кукурузын эдэ бүхы ...лтые хангаха аргагүй ...даг. Уһалагдадаг тариалан ..., наг шэбхэ балай хүртэ...түй. Тиимэһээ тэрэнэй ...н ургаса абахань бэрхэ... болодог.

Жэшээнь, манай звенодо ... 378 гектар кукуруза ...иха даабари үгтэнхэй. ...н 36 гектарта хартаабха, ... гектарта куузику ургуул... улгатайбди. Эдэ ургамал...уд бултадаа үтэгжүүлгэдэ, ... нойтондо дуратай. ...д хаанаһаа иимэ ехэ уһа...дадаг газар олдохо бэлэй. ...ногоймнай газар уһанай ... юм. Юрэдөө, хабартаа ...-зуу һайрам тогтоожо, бу...ай урдажа байха үедэ хэ...дэжэ болохо гээшэ.

Хэды тиимэ байбашье, га... һайнаар хахалһанай, ...һээ саг соонь тариһанай, ...гасын хойноһоо оролдосо...гоор харууһалһанай, ми...ральна үтэгжүүлгэнүүдые ...рэглэһэнэй ашаар жэл бү... муу бэшэ ургаса абтадаг. ...рһэн наймадахи табан ...лэй туршада жэлдээ дун...зэргээр гектар бүриһөө ... центнер кукурузын наб... намаа хуряагдажа абта... байна. Энэ юһэдэхи та... жэлэй үнгэрөөшэ гурбан ... гектарай 200-гаад ...нтнер ногоон тэжээл жэл... бэлэдхэгдээ.

...Үлөөшэ 1974—1975 ...дта жэлдээ гектар бүри... 200 центнерһээ бага бэ... кукурузын ургаса абаха ...илго урдаа табиһан бай.... Түсэбнай гектарай ... центнер юм.

Түсэбтэ табан жэлэй то...ойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ ... ургаса абаха гэһэн бүхэ... социалис мүрысөөндэ ...сожо, хабар эртэнһээ ... яһала ажал хэгдэһэн .... Тарилгынгаа бүхы ...ой талмайда гэхэ гү, ... 370 гектартань мине... үтэгжүүлгэ оруулаа .... Газараа гүнзэгыгөөр, ... хахалжа, агротехни... таатай зохид болзорто ...лга хэгдээ һэн. Гектар ... килограмм үрэһэн ...лэгдэдэг. Тарилгын ...ээр буртаг ногоотой тэм... зорилгоор хэдэн удаа ...илһон, зурууд хоорон...иень элдүүрилһэн бай.... Хабартаа хэдэн гек... һайрамай уһаар ...луулаа һэмди. Үрэ... майн һүүл ба..., июнинн эхеэр таридаг .... «Газараа нягтаруу... даража үгэхэдэ һайн.

...эд энэ жэлдэ хура бороо ... орожо, ургасадамнай ... юдхор ушаруулаа. Тии... һаань, ехэнхи газар ...мнай бараг һайн ургаса .... Гектарай 200-гаад ...нер ургаса абаха гэһэн ... хүрэхэл һанаатайбди. Августын 19-һөө кукуру... хуряажа захалаа.... Мүнөө дээрээ гурбан комбайн хүдэлгэгдэнэ. Ургасаяа мүн лэ звеногойнгоо механизаторнуудай хүсөөр хуряажа байнабди. Нүхэдтэеэ, совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй хэлсэжэ, ургасаяа арбаад үдэртэ хуряажа абаха гэжэ шиидэнхэйбди, абахашьебди. Һаяар дүрбэдэхи комбайнаа табихаар бэлдэнэбди. Комбайнууднай яһала һайнаар заһагданхай, автомашинанууд дуталдажа, һаад хүргөөгүй һаань, ажалнай бүри урагшатай ябаха һэн.

Звенодомнай ажалладаг механизаторнууд Петр Соляник, Иван Снеговский гэгшэд Ростовско областьһоо нүүжэ ерэһэн хүнүүд, яһала оролдосотой хүбүүд.

Үдэртөө комбайн бүхэнөөр 6,5 гектарай ургаса хуряаха нормотой байбал, бидэнэр 15—18 гектар хуряаха зорилго табяад байнабди. Бүгэдөөрөө оролдожо ургуулһан кукурузаяа хюрууда сохюулангүй хуряажа абахын тула эсэхэ сусахые мэдэнгүйгөөр хүдэлхэл байхабди. Энэ талаар совхозой дирекци, партком бидэнэрые дэмжэнэ.

Ростовско областиин «Московский» совхозой комбайнер Н. В. Бочкарев, Запорожско областиин «Запорожский» совхозой В. М. Воронин гэгшэдэй ажалай габьяае, эдэбхи үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, ургаса хуряалга дээрэ техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ гэжэ тэмсэнэбди. Ороной эдэ түрүү механизаторнуудһаа жэшээ абаха, мэргэжэл, шадабаряа залуу механизаторнуудта дамжуулха уряатайгаар Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой комбайнер, СССР-эй Верховно Соведэй депутат О .Б. Аюшеев һонирхолтой бэшэг газетэдэ толилһон байна. Бидэнэр энэ мүрысөөндэ жагсанабди.

Звеномнай кукурузаһаа гадна, хартаабха, куузику ургуулна гэжэ хэлээ һэн. Байгша ондо эдэ ургамалнуудшье яһала һайнаар гаража байна. Гектар бүриһөө 85 центнер хартаабха, 300 центнер куузику ургуулха даабаряа дүүргэхэл һанаатайбди.

Манай звенодо «ДТ-75», «Казахстан» түхэлэй хоёр трактор, мүн мөөртэй 2 трактор, элдэб машинанууд, силосэй комбайнууд даалгагданхай. Эдэ бүхы техникээ нарин һайнаар харууһалха, гамтайгаар хадагалжа, саг соонь заһабарилха, удаан болзор соо ашаглаха гэжэ оролдогшобди.

Саашадаа кукурузашадай звенонуудта анхарал табиха, эдэ шухала ургамалнуудые таридаг газарые бүлүүр станцинуудаар уһалдаг болохо талаар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд туһалха бээ гэжэ найдагдана. Бидэнэршье өөһэдынгөө хэхэ ажал алдахагүйбди. Оролдоо һаа, кукурузын баян ургаса абажа болохол даа.

Б. ЖАМБАЛОВ,
Химнын совхозой кукурузашадай звеное даагша, республикын габьяата механизатор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кукурузашан **Б. Жамбалов (баруун гарһаа)** совхозойнгоо парткомой секретарь Ц .Будажаповтай ургасынгаа хуряагдаха болоһые тодорхойлжо байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТҮРҮҮШЫН МЯНГАН, ТҮРҮҮШЫН КВИТАНЦИ

МУХАР-ШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Үсэгэлдэр «Искра» колхозой ороһоной тоог дээрэ хүн зон олооро суглаpанхай байба. Эндэ саг зуурын баяр ёһололой митинг зарлагдажа, ажахын түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой Ефим Васильевич Иванов энэ митингые нээгээд, 1974 оной—табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй шэнэ ургасын түрүүшын мянган центнер ороһо гүрэнэйнгөө амбаарта абаашахаяа байһантай дашарамдуулан, эндэ суглаpһан ажалшадые хани халуунаар амаршалаа, саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсөө.

Уданшьегүй энэ мянган центнер орсоһо тээһэн арбан томо машинанууд һубарилдан харгыда гараба. Түрүүшын машина дээрэ энэ колхоздо барюулагдаһан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг намилзан далбана.

Энэ улаан хамбые хүршэ «Родина» колхозой гэшүүд харгы дээрэ угтажа байба. Колхозой түрүүлэгшэ, КПСС-эй обкомой гэшүүн Константин Лукич Белоусов улаан хамбышадые халуунаар амаршалан үдэшэбэ.

Аймагай түб—Мухар-Шэбэр тосхондохи ороһо тушаан абадаг пунктын газаа мүн лэ хүн зон олооро суглаpанхай. Машинанудай хүрэжэ ерэмсээрнь баяр ёһололой митинг дахинаа болобо. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Гавриил Михайлович Конев аймагайнгаа түрүү колхозой эрхим ажалаар омогорхон, шэнэ ургасын дээжэ асарагшадта халуун баяр хүргөөд, асарһан ашаагаа буулгахыень зүбшөөн, ворота хүндэлэн татаһан улаан лентэ хайшалба. Уданшьегүй ороһо тушаан абагшад «Искра» колхозой түлөөлэгшэдтэ нэгэдэхи номерой квитанци барюулба.

Аймаг соогоо түрүүлэн шэнэ ургасынгаа дээжые тушааһан тус ажахы гүрэндэ таряа тушааха юһэдэхи табан жэлэй түсэбые ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхээр зорижонхой.

Г. ЖАМСАРАНОВА,
аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ХУРЯАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

Энэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхоз таряагаа хуряажа захалба. Хайласан гэжэ газарта зуугаад гектар шэнниисэ хадагдаад байна. Тиихэдэ механизаторнууд П. Е. Клементьев, В. В. Литвинцев гэгшэд Геннадий, Владимир хүбүүдтэйгээ хамта баал хуряажа эхилбэ. Дүй дүршэлөөр баян эдэнэр үдэртөө 12 гектар хуряаха түсэбтэй аад, хорин гектар хуряана гээшэ.

Автомашинын жолоошод М. А. Самосвалов, И. Е. Русин, В. В. Емельянов гэгшэд комбайнһаа таряа зөөхэдөө шалгарна. Иигэжэл баян ургасын түлөө энэ колхоздо габшагайгаар тэмсэжэ эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Комбайнернууд П. Е. Клементьев. В. В. Литвинцев хоёр таряанай шанар шалгана. 2. Жолоошон М. А. Русин. 3. Түрүүшын центнернүүд машинада ашагдажа байна.

З. ВЕСНИНАГАЙ
фототекст.

А. Н. КОСЫГИН Н. ЧАУШЕСКУТЭЙ УУЛЗАБА

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Совет партийно-правительственна делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушескутэй уулзаа.

Фашис дарлалтаһаа Румыниин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэжэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй эльгээһэн хани ёһоной амаршалгые, тэрэшэлэн хүгжэлтэ түгэс социалис общество тогтоохо хэрэгтээ ехэ амжалтануудые туйлахыень румын арадта хүсэһэн хүсэлэнгүүдые нүхэр Н. Чаушескудэ нүхэр А. Н. Косыгин дамжуулба.

Нүхэр Н. Чаушеску хани ёһоной амаршалга, тэрэшэлэн коммунизм байгуулха хэрэгтээ ехэ илалтануудые саашадаа түйлахыень совет арадта хүсэһэн хүсэлэнгүүдые нүхэр Л. И. Брежневтэ дамжуулаа.

СРР-тэхи, Советскэ Союздахи социалис болон коммунис байгуулалтын ябаса, амжалтанууд тухай хоёр талаһаа хөөрэлдэбэ.

Советскэ Союзай ба Румыниин хоорондохи хани ёһоной харилсаа холбоон социалис интернационализмын, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудай үндэһөөр, хоёр ороной арадуудай ба социалис хани холбоото оронуудай нэгэдэлые бэхижүүлгын аша туһада саашадаа хүгжэхэ байха гэһэн этигэл найдабари элирхэйлэгдээ.

Хөөрэлдөөн хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ.

РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, СРР-эй правительствын Премьер-Министр М. Мэнеску, РКП-гэй ЦК-гай Гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, СРР-эй правительствын Премьер-Министрэй орлогшо Г. Рэдулеску, тэрэшэлэн СССР-һээ Румынида байдаг элшэн сайд В. И. Дрозденко гэгшэд хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

СОВЕТ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИИН РУМЫНИДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

БУХАРЕСТ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Арадай ба Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө, социализмын түлөө тэмсэһэн баатарнуудай памятнигай, жаргалта ерээдүйн түлөө ами наһаяа үгэһэн, румын арадай эрхим түрүү хүбүүдэй баатаршалгын дурасхаалда бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци августын 22-то веногуудые табиба.

1944—1945 онуудта Румыниие фашизмһаа сүлөөлхын түлөө тэмсэжэ, баатарай үхэлөөр унаһан Совет Армиин геройнуудай дурасхаалда Илалтын талмай дээрэ бодхоогдоһон памятнигай дэргэдэ Совет партийно-правительственна делегаци веногуудые табяа. Тэрэнэй лентэ дээрэ иигэжэ бэшээтэй:

«Фашис дарлалтаһаа Румыниие сүлөөлхын түлөө байлдаануудай үедэ унаһан совет сэрэгшэдтэ. Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациһаа».

РКП-гэй ба Румыниин гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд, мүн фашис дарлалтаһаа Румыниие сүлөөлһөөр 30 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ хабаадахаяа ерэһэн социалис оронуудай делегацинуудай толгойлогшонор памятнигуудай дэргэдэ веногуудые табиба.

* * *

Совет партийно-правительственна делегаци Румыниин Арадай ажахын туйлалтануудай ойн баярай выставкэдэ августын 22-то орожо хараа. Ороной арадай социалис ажахын хүгжэлтэ тухай, СЭВ-тэ хабаатай оронуудтай тогтоогдоһон үйлэдбэриин холбоо барисаан тухай, румын арадай ажал хүдэлмэри тухай энэ выставкэ хөөрэнэ.

А. Н. Косыгин машина бүтээлгын продукцитай, предприятинуудтахи ажалай эмхидэлтэй танилсаа. Советскэ Союзһаа эльгээгдэдэг продукцинуудые хараба.

ОЙН БАЯРАЙ СЕССИ БУХАРЕСТДЭ БОЛОБО

БУХАРЕСТ. (ТАСС-ай тусхай корр.). Фашис дарлалтаһаа Румыниин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан СРР-эй Национальна Ехэ суглаанай ойн баярай сесси августын 22-то эндэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци, бусад социалис оронуудай партийно - правительственна делегацинууд, гадаадын айлшад, дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор сессиин хүдэлмэридэ хабаадаа.

РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску сесси дээрэ элидхэл хэбэ.

ТҮҮХЭ БЭШЭГЭЙ ХУУДАҺАН

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). 35 жэлэй урда тээ—1939 оной августын 20-до—совет болон монгол сэрэгүүд МНР худар хальдан добтолһон япон милитаристнуудые һамна бута сохёо бэлэй. Хоёр арадай, тэрэнэй арминуудай дайшалхы хани нэгэдэлэй, бата хани холбооной түүхэ бэшэгтэ алтан хуудаһан боложо ороһон энэ гайхамшаг ойе монгол арад. тэрэнэй зэбсэгтэ хүсэнүүд үргэнөөр тэмдэглэбэ.

Ажалшадай хүсэл зоригоор, оюун бэлигээр эндэ хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд, хүдөө ажахын научно-үйлэдбэриин ехэ станци тогтоогдонхой. Гүрэнэй томо ажахынууд эмхидхэгдэжэ, Халхын-Голые үндэһөөрнь хубилгаа. Эдэнэй түрүүшынхинь совет барилгашадай хабаадалгатайгаар тогтоогдоһон юм. Байрын хоёр дабхар байшангуудтай мүнөө сагай болбосон тосхон. һургуули, магазинууд, соёлой байшан, хүүгэдэй, медицинын, соёлой ба ажаһуудалай эмхи зургаанууд — эдэ бүгэдэ гүрэнэй ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, тэдэнэй үхибүүдэй аша туһада зорюулагдана. Үйлэдбэриин бүлэг байранууд баригдана. 50 мянган толгой эбэртэ бодо мал энэ ажахын баялиг болоно.

АМЕРИКАН ЗАЛУУШУУЛАЙ ДЕЛЕГАЦИ ЕРЭНХЭЙ

БАКУ. (ТАСС-ай корр.) Совет-американ залуушуулай гурбадахи уулзалгада хабаадаһан американ залуушуулай делегаци Азербайджанай ниислэл хотоһоо Ленинград ошохоёо мордобо.

Бакудахи уулзалгымнай үрэ дүнгүүд һайн байна гэжэ американ делегациин толгойлогшо Джон Холан ниидэхынгээ урда тээ, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. Хани барисаамнай бүри бата болоо.

Азербайджан ханинарынь модон дээрэ һиилэһэн бүтээлээ американ делегацида бэлэг болгон бариһан байна. Совет ба американ космонавтнууд гар гарһаа барилсан. Дэлхэй дээгүүр хөөрэн ниидэжэ ябаһаар тэрээн дээрэ зураглагдана. Энэнь замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар СССР-эй ба США-гай харилсаа холбооной һүлдэ тэмдэг болохоһоо гадна, манай оронуудай хоорондын харилсаандахи ехэ хубилалтануудые элирхэйлэн гэршэлнэ. Энэ бэлэгыень замбуулинай дайдые шэнжэлдэг Калифорнидохи музейдэ табихаар хараалнабди.

Совет, американ залуушуулай уулзалганууд заншалта болоо гэжэ айлшан хэлэбэ. Энэ һайн һайхан заншалаа улам бэхижүүлхын тула хүсэлэл оролдолго гаргахабди. Ерэхэ жэлдэ Америкын газар дээрэ болохо IV хуралдаанда совет залуушуулай түлөөлэгшэдые хүндэмүүшэ халуунаар угтаха байһандаа баяртайбди.

...алгалта

...харуулааб?

...жаа дулаан нажарай ... август һарын дүү...дүтэлхэдэ үдэшэ, үглөө... газаа эли мэдэхээр һэ...ээр боложо, алтан нама...лам ойртожо байһые ...удгүй һануулна. Эгээл ... эдэ үдэрнүүдтэ ... аймагай ажахынуу...рһэшэд улам эршэтэй...жиллажа, түрүүшын ...гай унажа, ногооной ...тар, үбһэ тэжээл ... бэлэдхэжэ аба... тула бии хүсэеэ эл... оролдожо байнхай.

...ан бидэ үбһэ тэжээл ...лгын ябаса шалгаха... колхоз, совхозуу... звено, бригада... хүрэжэ, хэжэ байһан ... танилсажа, зарим ...далнуудынь элирүүлһэн .... Тиихэдээ энэ тү... заха холын «Комсо...», Иисэнгын, Яруу... совхозуудта ошоходо... үбһэ хуряалгань түлэг ... байба .Эдэ ажахынууд ... бэлэдхэлгээ аймагай бусад колхоз, совхо... адли июлиин эсэсһээ ...шье һаа, һайн шанар... яһала ехээр хуряа...рилэнхэй. Жэшээлбэл, ...омольский» совхозой ... хорёод хоногой тур... 9200 центнер үбһэ һү..., 150 тонно силос да..., 150 тонно ногооной ... бэлэдхэһэн байна.

... хуряалгаяа богони ...орто үнгэргэхын тула ...дагша ажахынууд оньсуулагдамал звенонуу... бригадануудые урданай ... олоор эмхидхээ. Тэрэшэлэй хамаг машина, техникээ, оньһон түхеэрэлгэнүүдээ дүүрэн хүсэндэнь, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын түлөө яһала оролдолго гаргана гэжэ хэлэлтэй. Тусхайлан тэмдэглэбэл, дурсагдаһан «Комсомольский» совхоз ногооной гурил гаргадаг АВМ-0,4 агрегадаа хоёр халаанда хүдэлгэдэг байһанаа һүүлэй үдэрнүүдтэ ажалыень гурбан халаанда үргэлжэлүүлжэ, таһалгаряагүй хүдэлгэхөөр эмхидхээ. Энээнһээ уламжалан урдань халаан бүридэ 5—6 центнер ногооной гурил гаргадаг байһанаа мүнөө 10 центнер бэлэдхэнэ. Энэ дүн гансашье ажалай бүтээсын эрид дээшэлһэниие гэршэлнэ бэшэ ,мүн эндэ хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэлэй улам үргэдэһэниинь элирнэ гээшэ.

НЁДОНДОНОЙХИТОЙ САСУУЛХААР БЭШЭ

Тиихэдэ Яруунын, Иисэнгын совхозуудай, «Дружба» колхозой үбһэшэд тэжээл бэлэдхэлгээ һаял хахадлажа байнхай. Дурсагдагша ажахынуудта үбһэ хуряалгань бараг ябажа байбашье, ногооной гурил гаргаха, силос дараха хүдэлмэринь һанаһанда хүрэмөөр бэшэ. Жэшээлбэл, Яруунын совхоздо силос даралгын хүдэлмэридэ 21 хүнэй хабаадуулагдажа, 14 автомашина, 8 комбайнай хүдэлгэгдэдэг байбал, «Дружба» колхоздо, «Юбилейный» совхоздо автомашина, комбайнуудынь үсөөнөөр табигдаһан мүртөө ходо эбдэржэ, нүхэниинь түргэн болзорто силосэй ногоогоор дүүргэгдэнэгүй. Тусхайлан хэлэбэл, «Юбилейный» совхозой түбэй фермын силосэй нүхэнэй дэргэдэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, нэгэ траншейнь һаял оёорлогдожо байба. Силос нягтаруулан дарадаг томо тракторай хажууда хэбтэһэн бүридхэгшын дэбтэр иража харахада, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгшэдэй хэһэн хүдэлмэри тодорхойгоор эли болоо һэн. Юуб гэхэдэ, энэ фермэдэ силос дарагшадай ажал һайнаар эмхидхэгдээгүй байна. Тоо бүридхэгшын тэмдэглэлэй ёһоор эндэ 10 автомашина хүдэлгэгдэхэ ёһотой аад. ойройдоол 3—5 автомашина табигдадаг байба. Тииһэн мүртөө эдэ автомашинануудынь үдэртэ тус бүреэ нэгэ—хоёр эрьесэһээ дээшэ хэдэггүй гэхэ гү, али комбайнайнгаа эбдэрхэдэ миил хооһоор зогсоно. Тиигэжэ нэгэ нүхэниинь арбаад хоногто ногоогоор дүүргэгдэнэгүй.

Саашань шалгахада, энэ талаар «Дружба» колхоз бүришье һаа муу байдалтай. Энэ ажахын гурбан отделенидэ силос даралга зэргэ шахуу эхилбэшье, урагшатайгаар ябуулагданагүй. Бидэнэй шалгажа ябаһан удэр (үнгэрэгшэ пятницада) бүхы гурбан отделениин силос дарагшад миил сагаа үнгэргэжэ байба. Ушарынь юуб гэхэдэ, бүхы комбайнуудынь бултадаа шахуу эбдэршэнхэй, саг соогоо заһабарилагдаагүй байгаа һэн. Гол дутагдалынь гэхэдэ, колхозой түрүүлэгшэ, ахамад агроном, инженершье силос даралгые түргэдхэхэ хэрэгтэ анхаралаа оройдоо хандуулдаггүй байһаниинь элирээ. Хоёрдохеор, һайн шанартай силос даража абаха гэбэл, нүхэеэ түргэн дүүргэхэ, һайса нягтаруулан дараха ёһотой. Теэд энэ ажахын хоёр отделенидэ силос даралгада «К-700» түхэлэй трактор табигданхай байгаа һэн. Тиимэһээ тэрэ томо трактор автомашинаһаа буулгагдаһан хэршэгдэнхэй ногоо тараан нягтаруулха аргагүй юм. Энээнинень һургуулиин арбаад үхибүүд түмэр асаар онгиргожо үгэнэ.

Ногооной гурил гаргаха, хадагалха талаар мүн лэ дутагдалтай. Олохон ажахынуудта гурил хэхэ мэшээгүүд дуталдана. Энэ ушарһаа витаминтай гурилын шиигтэйшье һаа, сарай соохи сүшээгүүдтэ хэгдэнэ. Иигэжэ хадагалагдаһан гурилынь халажа буритаха, шанараа алдаха бшуу.

Аймагай ажахынуудай үбһэшэдэй ажал бүхыдэнь согсолон харахада, тиимэшье эмхитэйгээр, шанартайгаар ябана гэхын аргагүй. Юуб гэхэдэ, эндэ нэгэшье звено бригадада гар хажуураар үбһэ сабшадаггүй байба. Тиимэһээнь харгын, ханаабай захаархи ногоон тэрэл хэбээрээ үлэшэнэ. Угайдхадаа косилкын машинистнүүд сабшалан дээрэ нэгэ һургаагай хэбтэбэл, абажа холо хаянгүй, тойроод гарашадаг заншалтай. Иигэжэ гар хажуур огто хэрэглэнгүй тэжээл бэлэдхэжэ байһандань гайхагдаа. «Дружба» колхозой ахамад агроном В. Цынгуевһаа асуухадамнай мүнөө үедэ бүхы ажалнай оньһожоруулгын хүсөөр хэгдэнэ. гар хажуурай туһа юуб, нёдондонойхиһоо үбһэ ехээр бэлэдхэжэ байнабди гэжэ сэсэрхэбэ. Хоёрдохёор, мүнөө жэлдэ нёдондонойхидол хура бороогүй сэлмэг, үбһэ хуряахада одоол таатай байна гээшэ аабза. Теэд эдэнэрэй хуряаһан үбһэн сабшагдаад, үни удаан наранда шаруулжа, шанараа алдана. Олохон звено, бригадануудта сабшагдаһан газараа гектараарнь тодорхойлдоггүй, гансал абтаһан үбһыень тоолон бүридхэдэг байба. Тиимэһээ сабшагдаһан сабшалангайнь хэдынь хуряагдааб, үшөө хэдынь үлеоб гэжэ хүсэд мэдэгдэнэгүй. Энээнһээ уламжалан сабшагдаһан ногоогоо хэзээ тармажа хуряахашье болзороо тодорхойлонгүй, шанарыень ехээр гээнэ.

Иигээд ерэхэлээрээ дурсагдагша аймагай ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгээ хамагһаа орой эхилһэн аад, намарай һарын гаратар унжагайруулжа, сабшалан дээрэхи ногоогоо үлөөдэһэгүйгөөр хуряажа абангүй, үмсынхидтэ «бэлэг» болгон орхидогынь харамтай. Хэрбээ сабшалангаа жэгдэ сэбэрээр хуряажа абабал, эндэхи ажахынууд ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бүришье ехээр бэлэдхэхэ бэлэй. Теэд колхоз, совхозуудай, аймагай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэмнай, энэ жэл ган гасуур боложо, ногоон муугаар ургаа, үшөө үдхэрхыень, ургахыень хүлеэгээбди гэһэн ямаршье үндэһэгүй шалтаг барижа, бэеэ сагааруулна. Энэнь тон буруу. Үбһэ хуряалгамнай таряа хадалгатай адли бэшэ һэмнай. Хэды оньһожоруулагдаһан байбашье, гар хажуушадгүйгөөр үбһэ хуряаха гээшэмнай одоол бүтэхэгүй хэрэг шуу. Гансал оньһон техникэдээ найдаад ябахадаа бүхы сабшалангайнгаа дүрбэнэй гурбан хубиие хуряана гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Тиимэһээ Яруунын аймагай колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд зунай үедэ үбһэ ехээр бэлэдхэжэ абангүй, үбэл болоходо тэжээлээр дуталдажа, заха холын хизаар, областьнуудһаа шанаргүй һолоомо худалдажа абадагаа юундэ мартанаб?

К. БАБУШКИН,
республикын арадай хиналтын комитедэй инспектор.
Т. ХУНДАНОВ,
«Скотопром» трестын директорэй орлогшо.
А .ДЫМЧИКОВ,
аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.
И. МАРТЫНЮК,
Вл. ЖИГЖИТОВ,
«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй тусхай корреспондентнүүд.

КПСС-эй райкомуудһаа мэдээсэнэ

Пленум болобо

КПСС-эй XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр аймаг дотορхи капитальна барилгын үрэ дүнгүүдые улам дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудал партиин Кабанскын райкомой пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой секретарь Ю. Д. Ангаевай хэһэн элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ Тимлюйн асбесто-цементнэ хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилдэг заводой директор В. Н. Струневич, барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин начальнигай уялгые дүүргэгшэ А. А. Климов, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай начальник Г. Е. Юринский болон бусад хабаадалсаа.

Пленум дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. С. Берещинов, КПСС-эй обкомой барилгын таһагые даагша С. Л. Ошоров үгэ хэлэһэн байна.

И. ГАВРИЛИН,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

Туһатай зүблөөн

КПСС-эй Захааминай райком аймагай совхозуудай директорнуудэй, парткомой секретарьнарай, предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, сельсомсоведүүдэй түрүүлэгшэнэрэй хабаадалгатай үргэн зүблөө зарлаба.

Хүдөө ажахын али бүхы хүдэлмэриин ябаса тухай, хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушаалгын ямар байдалтай байһан тухай совхозуудай директорнууд энэ зүблөөн дээрэ мэдээсэл хэһэн байна. Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ ушаржа байһан дутагдалнуудые усадхаха зорилго хараалагдаа.

Энэ зүблөөн дээрэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. Б. Михеев үгэ хэлээ.

Д. ДАШИЕВ,
аймагай газетын редактор.

Промышленность—худөө ажахыда

ШЕФҮҮД ТУҺАЛАМЖАЯА ҮРГЭДХЭНЭ

Зунай һүүлшын август һара дүүрэжэ байна. Республикымнай колхоз, совхозуудай ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ ниитынгээ адууһа малда тэжээл бэлэдхэжэ, тухэ сүлөөгүй хүдэлжэ байна. Һайн шанартай тэжээл бэлэдхэжэ, үбэлөө бардамаар дабаха хэрэгтэнь республикымнай промышленна предприятинуудай коллективүүд ехэхэн туһа хүргэнэ. Үбһэ сабшаха бүхэли звенонуудые эмхидхэжэ, хүдөө эльгээнэ. Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй, авиационно заводой, «Забайкаллес» комбинадай коллективүүд хүдөөгэй ажалшадта саг үргэлжэ туһална. Манай корреспондент Улаан-Үдын предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэжэ, колхоз, совхозуудай ажалшадта али зэргын туһа хүргэжэ байһыень мэдэжэ абаһан байна.

«Забайкаллес» комбинадай үйлэдбэриин таһагай начальник Н. Е. КУЗИН:

— Хүдөөдэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа түлэг дундаа. Колхоз, совхозуудай ажалшад мүнөө «унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүй» хүдэлжэ байнад. Һайн шанартай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ манай комбинадай 343 хүдэлмэришэд туһалалсажа байна. 23 автомашина, 22 трактор ажахынуудта эльгээнхэйбди. Баргажанай, Хурамхаанай, Шулуутайн леспромхозуудай коллективүүд хүдөөгэй ажалшадта ехэ туһа хүргэдэг. Баргажанай леспромхозой коллектив Баргажанай совхозой ажалшадта 600 центнер үбһэ хуряажа үгэхөөр уялга абаһан юм. Таряа хуряаха оньһон техникэ заһабарилалсахыень 3 слесарьнүүдые эльгээһэн байна. Хурамхаанай леспромхозой коллектив Гааргын совхоздо ходо туһалжа байдаг. Энэ совхоздо малай байрануудые барижа үгэһэн юм. Барилга хэхэ материал ходо үгэжэ байдаг.

Комбинадаймнай предприятинуудай хүдэлмэришэд хурьга абаха, таряа тариха, үбһэ, таряа хуряаха хэрэгтэнь хүдөө ажалшадтаа ехэхэн туһа хүргэжэ байһаар. Манай комбинадай трактористнар республикынгаа хүдөөгэй ажахынуудта 1000 гектар шэнэ газар хахалжа үгөө.

Улаан-Үдын трамвайн управлениин главна инженер В. Е. НЕФЕДЬЕВ:

— Манай трамвайн управлениин коллектив Хэжэнгын аймагай «Первомайский» совхозой, Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой ажалшадтай үнинһөө хойшо холбоо барисаатай болоһон юм. Байгша оной июль һара соо «Первомайский» совхоздо зургаан хүдэлмэришэдые эльгээгээ һэмди. Эдэнэр 500 центнер үбһэ хуряагаад, һүрилөөд тушааха даабаритайнууд. Һаяшаг хоёр механизаторые, гурбан слесарние тус ажахыда эльгээгээбди. Эдэнэр таряа хуряаха оньһон түхеэрэлгэнүүдые заһабарилалсаад, тарянай хуряалгын дүүрэтэр тэндээ хүдэлхэ юм.

Бидэнэр Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхоздо ехэхэн туһа хүргэдэг гээшэбди. Энэ колхоздо 1,5 гектарта свекло, 4 гектар газарта хартаабха өөһэдынгөө хүсөөр һуулгаад, зундаа ногооеынь сэбэрлэдэг, уһалдаг, тиигээд намартаа хуряажа үгэдэг байнабди. Шефтээ абаһан совхоз, колхозуудай ажалшадай тарягаа, огородойнгоо эдеэ саг болзор соонь хуряаха хэрэгтэнь туһалха зорилготойгоор түсэб зохёогоод, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдонобди.

Улаан-Үдын шэлэй заводой директорэй орлогшо В. С. УЛИТИНА:

— Манай заводой коллектив байгша оной июль һарада 12 хүдэлмэришэдые Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо тэжээл бэлэдхэхээр эльгээгээ бэлэй. Эдэнэр 2700 центнер үбһэ хуряаха даабаритай. Энэ даабаряа дүүргэхын түлө хүдэлмэришэднай шалала оролдоно. Һүүлэй мэдээгээр эдэнэр 1.600 центнер үбһэ хуряагаад байна.

Бүлэг хүдэлмэришэднай Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо 600 толгой хониной байра барижа байна. Энэ барилгаяа байгша оной сентябрь һара соо дүүргэжэ, ашаглалгада тушааха юм. Һаяшаг 18 хүдэлмэришэдые Хяагтын аймагай ажахынуудта эльгээгээбди. Эдэнэй найманиинь комбайнерай мэргэжэлтэй. Эдэнэр бултадаа таряа хуряалгада хабаадалсаха.

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Кипртэхи, тэрэнэй оршон тойрондохи байдал шахардуу зандаа байһаар. Ямаршье бүлэглэлдэ нэгэдэхэгүй политика баримталан бэелүүлдэг, бэеэ дааһан, сүлөөтэ гүрэн — Кипрэй Республикые усадхаха, тэрэнние хэдэн хэһэг болгожо, газар дайдыень Дундада далайн зүүн хубидахи НАТО-гой түшэглэхэ гуламта болгохо гэдэг һэдэлгээ НАТО-гой милитарис бүлэгүүд болюулнагүй. Империалис хүсэнүүд киприот арадта эсэргүү хорото аашануудые гаргана, уласхоорондын гурим ба ООН-ой Уставые эбдэн, муу муухай аргануудые хэрэглэнэ. Урбалта, сэрэгэй хүсэ хэрэглэһэн бүдүүлиг хамааралгын хажуугаар дипломатическа баша мэхэнүүдые гаргалга гэхэ мэтээ киприот арадһаа нюусаар, тэрэнэй аша туһада харшаар ябуулна.

Энэ аралда шуһанай адхаралгын таһалгаряагүй үргэлжэлжэ байһан ушар — Кипрэй Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ гадаадаһаа хамааралгын хойшолон болоно. Кипрэй экономико задагайруулагдаад, киприот арад хүндэ хүшэр гасалан, зоблон үзэжэ байна. Хэдэн арбаад мянган киприодууд гэр байрануудаа орхижо гараха баатай болоһонһоо, угаа олон зоной зугадан гараһанһаа уламжалан, оройдонь тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд бүри хэсүү болоно.

Кипрэй Республикада эсэргүү гадаадын сэрэгэй интервенциие дары болюулха, эндэһээ гадаадын сэрэгүүдые гаргаха, Кипртэхи конституциин гурим ёһые һэргээхэ тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүд дүүргэгдэөгүй байһаар. Гадаадын сэрэгүүд Кипрһээ гаргагдахагүйһөө гадна, улам олошоруулагдажа байнгай. Кипртэхи байдалай түлөө сэхэ харюусаха оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшадай нэгэтэ бэшэ хэһэн, Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ һанаатай байһан тухай мэдүүлгэнүүд бодото хэрэгүүдээр хангагданагүй.

Кипрэй асуудалые багахан бүлэг гүрэнүүдэй — НАТО-гой гэшүүдэй дунда, тайлбарилан хэлэбэл, Аюулгүйн Соведһээ, тэрэнэй шиидхэбэринүүдһээ гадуур шиидхэхэ гэһэн һэдэлгэнүүд буруу һүрэжэ, Кипртэхи дайнай ябуулгануудые һэргээхэ ябадал тохёолдуулаа. Цюрихско-лондонско хэлсээнүүдэй ёһоор Кипртэ баадхагдаһан «найдуулгануудай» сүм буруу һүрөһэниинь үшөө дахин элирбэ. Тэдэ «найдуулганууд» киприот арадта энхэ, амгалан байдал хангахагүйһөө гадна, үнэндөө тэрэнэй аша туһада харшаар хэрэглэгдэнэ.

Советскэ Союз Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүн — Кипр гүрэнэй бэеэ дааһан байдалые хамгаалан, Кипрэй Республикын сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө газар дайдынь бүрин бүтэн байлтын түлөө сэхэ шууд тэмсэнэ. Кипрэй Республикые гадаадын хамааралгаһаа саран хамгаалха, гадаадын бүхы сэрэгүүдые Кипрэй газар дайда дээрэһээ гаргаха ябадал хангаха, гүрэнэйнгөө асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ арга боломжо киприодуудта олгохын тула үрэ нүлөөтэй хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ Советскэ правительство тоолоно.

Кипртэ тохёолдоһон байдалтай дашарамдуулан, Советскэ правительствын түнхаглаһан мэдүүлгэнүүд дотор энэ хараа бодол тон эли тодоор найруулагдаһан, хабаатай оронуудай правительстванuудтай шууд харилсаанай хэгдэхэ үеэр тусхайлан тэмдэглэгдэһэн байха.

ООН-оор дамжуулжа Советскэ Союзай хэһэн ябуулганууд, Аюулгүйн Соведэй түлөөлэгшэдые Кипртэ эльгээхэ тухай совет дурадхал энэ хараа бодолдо бүрин харюусана.

Кипрэй асуудалые сэрэгэй хүсөөршье, политическэ зонхилолгын гурнмааршье шиидхэхын аргагүй. Сэрэгэй-политическэ бүлэглэлдэ хабаададаг, Киприе өөһэдынгөө милитарис ашаг туһада хэрэглэхэ гэжэ эрмэлзэдэг бүлэг гүрэнүүдэй дунда энэ асуудалаар үнгэргэгдэһэн хөөрэлдөөнүүд киприот арадта шэнэ аюулнуудые тохёолдуулхаһаа ондоо юушье бүтээжэ шадахагүй байһаниинь элитэ. Кипртэхи, тэрэнэй оршон тойронхи байдалай һүжэрэлгэ уласхоорондын шахардуу байдал һулаpуулха ябадалда тойбо татаха, тиимэ болохолоороо бүхы арадуудай хэрэгүүдтэ хабаатай байһыень мүн лэ хараада абаха шухала.

Хэрэгэй эдэ бүхы талануудые хараада абажа, мүнөө сагай дэлхэйн политическэ байдалай эрилтэдэ харюусахаар гүрэнүүдэй ехэ хуралдаан дээрэ Кипрэй асуудалые хаража үзэхэ саг ерээ гэжэ Советскэ правительство тоолоно. Энэнэй тулада Кипрэй, Грециин, Турциин, Аюулгүйн Соведэй гэшүүн бүхы гүрэнүүдэй хабаадалгатай уласхоорондын конференци Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин оршом соо зарлаха асуудал табимаар болоо. Конференцидэ бусад гүрэнүүдыешье, ямаршье бүлэглэлдэ нэгэдэдэггүй оронуудай зарнмые хабаадуулжа болохо байна. Бэеэ дааһан, сүлөөтэ байдалтай, газар дайдын талаар бүхэли бүрин гүрэн — Кипрэй оршон байлга үнэхөөроо хангахаар, киприодууд-грегүүдэй, киприодууд-түүрэгүүдэй аша туһада харюусахаар шиидхэбэри уласхоорондын ниимэ ехэ хуралдаан дээрэ хамтын хүсөөр, Кипрэй республикын түлөөлэгшэдтэй сэхэ хабаадалгатайгаар тодорхойлон хараалжа болохо байна.

Абтаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хүсэд бүрин бэелүүлхэ ябадал хангахын тула шухала арга боломжонуудтай гүрэнүүдтэ — Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын гэшүүдтэ уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдал сахилгын түлөө онсо харюусалга ООН-ой Уставаар даалгагданхайнь мэдээжэ. Эдэ гүрэнүүд Кипрэй республикын бэеэ дааһан, сүлөөтэ байдал, газар дайдын бүрин бүтэн байлгые үрэтэйгөөр хангаха найдабари, Кипр тушаа уласхоорондын конференциин шиидхэбэринүүдэй дүүргэгдэхэ найдабари хамтадаа гү, али тус тустаа нэгэн доро хангажа шадаха байгаа. Тиимэ конференци зарлаха тухай дурадхалые эдэнэй дэмжэбэл, уласхоорондын энэ шухала хэмжээ ябуулгын бэелүүлэгдэсые түргэдхэжэ, тэрэнэй амжалта хангалгада туһа хүргэжэ болохо һэн.

Эб найрамдалай, аюулгүй байдалай аша туһые шухалада тоолодог бүхы гүрэнүүдэй зүгһөө харюусалгатай, таарамжатай ябуулгануудые хэхэ эрилтэ Кипртэ ушарһан байдал табина. Кипрэй Республикын бэеэ дааһан, сүлөөтэ байдал, газар дайдын бүтэн бүрин байлга һэргээгдэхэ ёһотой. Дундада далайн зүүн хубиин райондохи сэрэгэй шахардуу байдал усадхагдаха ёһотой. Советскэ Союзай энэ талаар өөрынгөө зүгһөө саашадааашье эдэбхитэй ябуулга хэхэ байха.

Табан жэлэй түрүүшүүл

МЭРГЭЖЭЛЭЭРЭЭ ЭРХИМЛЭГШЭ

Михаил Варфоломеевич Мордовской эрхим электрогагнуурша гэһэн суутай юм. Республика дотороо эгээл түрүүлэн эрхим шанартай Гүрэнэй тэмдэгтэ хүртэһэн продукци бүтээдэг заводой хүдэлмэришэдэй дундаһаа иигэжэ суурхахань бэлэн бэшэ байха. Өөрынгөө мэргэжэл һайнаар шудалһан, гансал эрхим шанартай продукци үгэдэг, өөрын тамгатай болоһон хүдэлмэришэд заводтомнай олон.

Кран бүтээлгын цехэй электро-гагнууршан Михаил Варфоломеевич энэ мэргэжэлдэ үнинһөө хойшо дүршэнхэй. Урдань түмэрөөр жэжэ деталь хэдэг байһанаа слесариин мэргэжэл шудалһан байна. Хожомоо электро-гагнуурша болоод, энэ мэргэжэлээрээ арба гаран жэлдэ ажаллаһаар.

Тэрэ олон жэлдэ ажалдаа ямаршье голодоһо гарганагүй. Гагнаһан деталь, зүйлнүүдынь ходо һайн, эрхим һайн гэһэн сэгнэлтэтэйгээр тушаан абтадаг. Өөрынгөө тамгаар продукцияа тушаадаг болоһоор мүн лэ үнинэй. Арба гаран жэлдэ ото жэгдэ һайнаар ажалладаг, өөрынгөө мэргэжэлэй ёһотой мастер гэжэ суурхадаг энэ нүхэр ажалай өөрын нюусатай байгаа ёһотой.

— Ажалаа зүбөөр эмхидхэхые оролдоноб, — гэжэ Михаил Варфоломеевич минии энэ асуудалда харюусаа һэн. Мастер Владислав Васильевич Аникин ажалаа эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ хэрэгтэм ехэ туһаламжа үзүүлһэн байна. Участогаймнай гагнууриин бүхы машинанууд һайнаар харууһалагдадаг, саг соогоо заһабарилагдадаг. Тиимэһээ эбдэржэ, һаалта хэдэггүй юм. Халаан соогоо хэрэгтэй болохо бүхы хэрэгсэл, детальнууд эртээнһээ бэлдэгдэнэ.

Үнэхөөрөө заводто хүдэлмэришэдэй ажал зүбөөр эмхидхэгдэдэг болоо. Халаанай үедэ нишэ тиишээ һүндэлдэхэ, үлүү ябадал хэхэ ушар усадхагдаа. Хүдэлмэришэн бүхэн хэхэ ажалаа, дүүргэхэ уялгаяа һайнаар мэдэрнэ. Бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаха эрхэ байдал хүдэлмэришэдтэ олгохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Станок, түхеэрэлгэнүүд хүнэй нюдэндэ таарама шэнээр шэрдэгдээ. Хүдэлмэриин газар һайнаар гэрэлтүүлэгдэнэ, цехүүд соохи агаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо.

Хүдэлмэришэдэй ажал эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ тусхай түсэб зохёогдоод, тэрэнэй ёһоор зохихо хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Эдэ бүгэдэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, бага бэшээр нүлөөлнэ. Гэбэшье хүдэлмэришэдэй өөһэдынь оролдолго гаргаагүй, һэшхэлэй ёһоор ажаллаагүй һаа, продукциин шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэмжээ ябуулганууд мүртэй үрэ дүн үгэхэгүй гээшэ.

Михаил Мордовской ажалдаа эдэбхи үүсхэлтэйгээр, бодомжотойгоор хандадаг хүдэлмэришэдэй нэгэн юм. «Мэргэжэлдээ яһала дүршөөб, һуранги юумээ бүтээд лэ байна ааб даа» гэжэ һанадаггүй. Ямар арга хэрэглээ һаа, гагнуури һайн, бүхэ байхаб гэжэ ходо бодомжолдог.

— Гагнуурша уран зураашатай адлирхуу гэжэ һанагшаб. Гагнууриин оньһон аргаар металл холбожо, элдэб зүйлнүүдые хэжэ болохо. Орёошье, тон нягта нарин зүйлнүүд, уран бүтээлнүүд гагнууриин аргаар бүтээгдэнэ. Тиимэһээ ажалайнгаа бүхы оньһо шудалааб, бүхы юумэндэ дүршөөб гэхээр бэшэ, — гэжэ Михаил Варфоломеевич хөөрэнэ.

Гагнуури хэхын тула дүй дүршэл хэрэгтэй. Теэд дүй дүршэлтэй байхань үшөө бага. Гагнуури хэхэ технологи, металлнуудай марка, тэдэнэй химическэ бүридэл мэдэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, нэгэ доро 10 тонныи ашаа үргэхэ шадалтай КС-3561 түхэлэй автокранай детальнуудта электро-гагнуури хэхын тула шэнэ, түрүү, һайн арга хэрэглэхэ шухала юм. Энэ талаар заводто ехэ юумэн хэгдэнэ. Гагнууриин шэнэ машина, автомадууд, түхеэрэлгэнүүд абтажа, тодхогдожо байна.

Шэнэ, оньһон станогуудые даажа абаһан Михаил Варфоломеевич һайнаар ажаллахые оролдоно. Гагнууриин шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар халаанай даабариие саг үргэлжэ 120—130 процент дүүргэдэг юм. Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэлэй даабариие нормо-часаар абажа харахада, хоёр жэл найман һара соо дүүргэһэн байна. Нүхэр Мордовской табан жэлэй даабариие В. И. Ленинэй 105 жэлэй ойдо дүүргэхэ гэһэн токарь Владимир Мещеряковой үүсхэлые дэмжээд, табан жэлэйнгээ түсэбые дүрбэн жэл гурбан һарын туршада дүүргэхэ уялга абаһан байна.

Бүтээн гаргадаг продукциингаа шанар һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ зорилгоор нёдондо заводто конкурс-харалга үнгэргэгдөө һэн. Тэрэнэй гурим хүдэлмэришэдэй урда шанга эрилтэ табяа. Конкурс-харалгада эрхимлэхын тула зургаан һара соо даабаряа 110—120 процентһээ доошо бэшээр дүүргэхэ, бүхы продукцияа голодоһогүйгөөр техническэ хиналтын таһагта тушааха хэрэгтэй байгаа. Мүн ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, хүдэлдэг газартаа үндэр культура сахиха, мүрысөөндэ гурба дахинһаа үсөөн бэшээр түрүүлжэ гараха эрилтэ табигдаһан юм.

Продукциин шанар һайжаруулха энэ конкурс-харалгада заводой бүхы хүдэлмэришэд хабаадалсаа. «Шанарай талаар эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ табан хүн хүртэһэн юм. Электро-гагнуурша Михаил Мордовской, токарьнууд Владимир Мещеряков, Алексей Кривоносов, Александр Кабезский, харуулдагша Меркурий Тимофеев конкурс-харалгада эрхимлэжэ, тусхай дипломдо, мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

— Мэргэжэлээ эрхим һайнаар шудалһан хүдэлмэришэдэй нэгэн Михаил Мордовской юм. Ажалдаа бултадаа тэрээн шэнгеэр хандадаг байгаа һаа, ажал хэрэгнай ямар урагшатай байха һэм, — гэжэ кабинна участогай мастер В. В. Аникин хөөрэнэ. Михаил хүдэлмэришэдэйнгөө дунда хүндэтэй.

Табан жэлэйнгээ даабариие хараалһан болзорһоо уридшалан дүүргэхэ, ганса эрхим шанартай продукци бүтээгшэ гэһэн нэрэ зэргэдэ хүрэмөөр ажаллаха гэжэ Михаил Мордовской эрмэлзэнэ. Коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэртэдэ үнинэй хүртэһэн энэ электро-гагнуурша хэлэһэн үгэеэ бэелүүлдэг зан шалтай. Михаил Варфоломеевич өөрынгөө табан жэлэй түсэбые болзорһоонь холо уридшалан дүүргэхэ гэһэн үгэдөө хүрэхэ байһандаа этигэмээр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электро-гагнуурша М. В. Мордовской.

Н. ДЕМИН,
«Электромашина» заводой инженер.

Студентнэрэй барилгын отрядуу...

ХАНИ БАРИСААНАЙ ТУГ ДОР...

Харьялаа түргэн хадын горхоной эрье. Хабсагайн дундуур мүтаран гараһан горхон мушхаран урдаһан долгиёо Байгал тээшээ үлгыдэн, үлгыдэн туунa. Сэнхир долгёор миралзаһан Большая речка голой хүбөө дээгүүр шанха өөдөө наран тээшэ тэгүүлһэн нарһан модоной дундуур эршэтэ ажалай хүгжэм зэдэлнэ. Худэр шамбай хүбүүд, басагад барилга хэнэ. Эндэ Москвагай Гүрэнэй университедэй студентнэр-барилгашадай интернациональна отряд ажаллажа байна.

Барилгын талмай дээрэ гарахадамнай, СССР-эй, ЧССР-эй, ГДР-эй гүрэнэй туг зунай сагай зүлгыхан һэбшээ һалхинда намилзан хиидэжэ байба. Эгээл эндэ гурбан ороной түлөөлэгшэд ажалладаг юм байна гэжэ абаһаар элирээд орхибо.

Эб найрамдал, арадуудай хани барисаан. Ямар һайхан үгэнүүд бэ! Арадуудай хани нүхэсэлэй үлгы болоһон совет орондомнай хариин олон гүрэнүүдэй залуушуул ерэжэ, эрдэмэй дээжэһээ хүртэдэг. Москвагай Гүрэнэй университет, Патрис Лумумбын университет болон бусад дээдэ һургуулинууд залуушуулай хани нүхэсэлэй һаруул һайхан ордонууд болонхой.

Холын Буряад орондомнай ГДР-эй, Чехословакиин, Белоруссиин, Ставрополиин, Москвагай эдир түлөөлэгшэд ерэжэ, шухала барилга дээрэ ажаллажа байнад. Аха дүү социалис оронуудай хэлбэришэгүй хани нүхэсэлэй бодото гэршэ болоһон энэ отрядай гэшүүд найрамдалай ёһото жэшээ харуулан ажаллана.

Ногоон самсын хамсы дээрэхи тэмдэгүүдээрнь тухайлхада, гурбадахи жэлээ барилгашадай отрядта ажаллажа ябаһан студент хүбүүнтэй танилсабабди. Андрей Бессонов — экономикын факультедэй IV курсын студент. Андрей — москвич хүн. Олондо мэдээжэ Останкинадахи башниин дэргэдэ ажаһуудаг. Тэрэ мүнөө отрядай штабай начальнигай тушаал даана. Тиимэһээ тэрэнэй хөөрэхэ юумэн олон.

Андрей Бессонов хөөрэнэ:

— Отряднай манай экономикын факультедэй үндэһэ һуури табигша профессор И. Д. Удальцовой нэрэмжэтэ, мүн коммунис отряд гэһэн нэртэй. Отрядтамнай душэн табан хүн тоологдоно. Гол түлэб экономикын факультедэй студентнэр. Химиин факультедэй 4 хүн бии. Бидэнтэй хамта ГДР-эй ба Чехословакиин 11 студентнэр ажалланад. Ажалша бэрхэ нүхэд. Илангаяа Чехословакиһаа ерэһэн Здено Цабала шогтой, зугаатай хүхюун хүн. Түргэнөөр, шанар һайнтайгаар арматура бэлдэхэ арга тэрэ һанаа. Ажалай бүтээсэ эрид дээшэлээ...

Бетоноор хэһэн адар томо блогые кран аалиханаар үргөөд, барилгашадай заалан газарта табина. Эндэ бригадир Анатолий Бабченкын хүтэлбэрилдэг бүлэг ажаллана. ГДР-һээ ерэһэн студент Хельге Хайнкер, Юрий Цимблер гэгшэд кранай үргэжэ асарһан бетон хэрэгсэлые тааруулан табина. Барилгашад ута түрийтэй резинэ сабхи үмдөөд, үбдэгсөө уһан соо ажалланад. Хоёр томо насос табигдантай. Гэбэшье бүхы уһа бүлэжэ амжанагүй.

Анатолий БАБЧЕНКО,
IV курсын студент:

— Түрьһэнһөө һая гараһан жараахайнуудые тэнжээхэ байра бидэ мүнөө барижа байнабди. Инкубаторһаа гараһан омолиин жараахайнууд хүсэд бэеэ олотороо эндэ тэжээгдэхэ юм. Нүгөө бүлэг нүхэднай загаһа үсхэбэрилгын заводһоо гараһан муухай уһа сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүдые барижа байна.

Хельге ХАЙНКЕР,
II курсын студент:

— Манай Лейпциг хото үйлэдбэриин томо түб юм. Тиимэһээ байгаали хамгаалха талаар тэндэ яһала ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг. Отрядайнгаа нүхэдтэй хамта Байгал нуурые хамгаалха ажалда хабаадалсажа байһандаа баяртайб.

Бетон худхадаг түхеэрэлгэ дээрэ гурбан хүн хүдэлнэ. Оператор Иозеф Чигак (ЧССР), Нина Зелинская, Ольга Зеньковская гэгшэд отрядаа зуурагдаһан бетоноор хангана. Түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг энэ бүлэгэй хүдэлмэри отрядай суглаан дээрэ оло дахин тэмдэглэгдээ. Тэдэнэртэй хөөрэлдэжэ байтарнай, отрядай комиссар Елена Кременецкая хүрэжэ ербэ.

Елена КРЕМЕНЕЦКАЯ,
V курсын студентка:

— Отрядаймнай гол хүдэлмэри байгаалиие хамгаалгада зорюулагданхай. Эндэ ниидэжэ ерэхынгээ урда тээ горитой бэлэдхэл хээбди. Отрядаймнай ажал хүдэлмэри яһала урагшатайгаар ябажа байна. Бидэнэр 150 мянган түхэригэй барилга хэхэбди. Барилга дээрэ олоһон мүнгэеэ Байгалые хамгаалгын жасада үгэхэ гэжэ отрядаймнай гэшүүд шиидэнхэй. Бултадаа «Байгаалиие хамгаалха бүлгэмэй» гэшүүд болообди. Отрядтамнай саг үргэлжэ һонирхолтой лекцинүүд, политинформацинууд үнгэргэгдэдэг. Аха дүү социалис республикануудай залуушуулай темэһээ эхилээд, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг. Долоон хоногой дүнгүүдээр отрядай штабай суглаан үнгэргэгдэдэг. Эндэ отрядай байдал тухай али бүхы асуудалнууд зүбшэгдэдэг. Манай агитбригада 10 хүнһөө бүридэдэг. Студент-экономист С. Зибров тэрэниие хүтэлбэрилдэг. Чехословакиһаа ерэһэн студент Здено Цабала агитбригадын эдэбхитэй гэшүүн юм.

Бетон шудхалаагай хэб дархалжа байһан газарта ошобобди. Хоёр басаган, нэгэ хүбүүн модо хюрөөдэжэ сүлөөгүй байбад. Пилорама шэнхинэнэ. Тээ саанань һарабша доро хүбүүн басаган хоёр оншотойгоор хэб даохалан, хадааһа хадажа байнад. Хоорондонь тэбхыһэн томо хайрсаг соохи хадааһан нилээд дунда ороһон байба.

— Здено, хайшан гээд миил хоёр алхадаад хадааһа шаажархинаш? — гээд, басаган толгойгоо үргэбэ.

— Оо, энэшни — дүршэлэй хэрэг, — гэжэ Здено Цабала, IV курсын студент харюусаад:

— Оо, ажаллажашье, амаржашье үрдинэбди. Амаралтын үдэр бүхэндэ шахуу Байгал ошодогбди. Һаяхана Горячинск курорт ошожо ерээбди. Бүхэли үдэртөө ябаабди. Харин бүри һаяшаг пионернүүдэй лагерь ошообди. Энэ лагериие манай отряд шефтээ абанхай. Бидэнэр үхибүүдтэ концерт харуулаабди. ГДР-һээ ерэһэн манай нүхэр Дитер Нойес бидэ хоёр концертын урда тээ үхибүүдтэ амаршалгын үгэ хэлээбди. Манай концерт үхибүүдэй дура сэдьхэл хүдэлгэһэй гэжэ ехэтэ оролдоо бэлэйбди. Манай эрхим дуушад Катя Ковалёва Андрей Бессонов хоёр ород арадай дуунуудые дуулаа. Харин Иозеф Чикаг бидэ хоёр чех арадай дуу дуулаабди. «Я така чарна» гэһэн чех дуун отрядаймнай эгээл дуратай дуунуудай нэгэн болонхой. Августын эхеэр Байгалай совхозой үбһэшэдтэ айлшалаабди. Алевтина Лапшовагай уншаһан шүлэгүүдые харагшад хүндэтэйгөөр хүлеэн абаа. Толя Бабченко энеэдэтэй шог ёгто юумэнүүдые хөөрөө.

Хирпнисээр хана бодхожо байһан газарта ош... Буржагар үнэтэй, с... шарайтай басаг... шамбай хүбүүн хоёр... лэн хана бодхожо ба...

— Екатерина, энэ... үдэшэ болотор заабо... һажа үзэе, — гэд... Нойес (ГДР) хани б... даа хандана.

Хажуу тээнь А... Самойлов гэрэй булан... досотойгоор гаргажа...

— Һэй, үдэрэйнгөө... барихаяа ошоё! —... горхоной саада тала... шьеб ооглобо.

Столово соо хоо... эдеэнэй хангал анхил...

— Манайш тогооша... татайханаар шанада... лынь ямаршье ресторан... һаа дутахагүй.

Үнэхөөрөөшье а... амтатай хоол байба.

— Хэн эдеэ шана...

— Алевтина Л... Власта Бухалова хоё...

Үдын эдеэнэй... Власта Бухаловатай... заад, ажал хүдэлмэ... хайнь хөөрэлдэхэ... иигэжэ асуубаб:

— Байгал түрүү... ерээ гүт?

— Тиимэ, эгээ түрү... хеэ. Зунай амаралты... студент барилгашадай... та орожо, Байгал оша... жэ гэртэхиндээ бэшэ... эсэгэм дуратайгаар за... гөө бэлэй.

— Эсэгэтнай хаана... нэб?

— Партийна хүд... лэгшэ. Словакиин К... партиин ЦК-гай... Эжымни танай «И... дэ» адлирхуу зургаа... дэлмэрилдэг. Харин б... номист болохоб.

— Словакиин түб... слава һуудаг гүт?

— Тиимэ, Братис... Здено Братиславын... тээхэнэ байдаг. Хар... Козлова Прагын юм... мнай энэ жэлдэ унив... дээ дүүргээ. Мүнөө... риин 2-һоо ажалда... юм. Гэбэшье ехэ... гаар манай отрядта... барилга дээрэ хүдэл...

Арюун һайхан... бодолтой хүбүүд... гаад эндэ ажаллажа... Ажалынь угаа хүш... наһаа һабирһан... тойбо татана. Бетон... лаагаа ондоо тээ хэ... дэнь эндэ асаржа таб... рэг гарана. Химэнэ... гашадай хэхэ хүдэлм... ри ехэ болоно. Гэбэ... дентнэр гажарнагүй... өөһэдынгөө һайн... амарха сагаа ал... ажалай үдэрые час... ута болгон ажалла... һаа тэдэ 6 час 30 м... шэ, харин ... ажалаа дүүргэнэ.

Олон ондоо яһата... бүүд, басагад бай... хамгаалха гэһэн ай... долдо зээлэгдэн, ... уһанай номин тунга... хын тула хүн бүхэ... салгатай гэжэ үнэн... һөө мэдэрэнхэй. М... Гүрэнэй университе... номикын факульте... дентнэр зүгһөө бай... хамгаалха зорилго... ряд байгуулһан ... үргэнөөр дэмжэгдэж... ниинь лабтай.

...Гурбан гүрэнэй... нажарай һалхинда ... гаар хиидэнэ. Эдэ т... ро эбтэй эетэйгээр... жа байһан олон ... хүбүүд, басагад хо... нии барисаагаар хо... Энэ хани нүхэсэлнь... һэшүе бата, ... шэнгэхэгүй, ... шатахагүй.

Б. БА...

ЗУРАГУУД ДЭЭР... Эрхим барилгашад... МГУ-гай хоёрдохи... студент Дитер Нойе... 2. Ева Козлова (ЧСС... жэ университет д... барилга дээрэ хүд...

Студентнэр-барилга... тон шудхалаа хэжэ...

Б. ГАДЬЯНОВА...

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ, профсоюзуудай областной советтэ

1974 ОНОЙ ТҮРҮҮШЫН ХАХАДАЙ ТУРШАДА АЖАЛШАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СЕЛЬСКЭ, СОМОНОЙ БОЛОН ПОСЕЛКОВО СОВЕДҮҮДЭЙ ДУНДА ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН ТУХАЙ

1974 оной түрүүшын хахадай туршада ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет болон профсоюзуудай областной совет иигэжэ тогтоогоо:

Байгша оной түрүүшын хахадта ажалшадай депутадуудай сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй гуримые дүүргэхэ хэрэгтэ һайн амжалтануудые туйлаһан Зэдын аймагай Доодо-Торейн сельскэ Соведтэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг 500 түхэригэй нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. П. Ломухинда, гүйсэдкомой секретарь И. П. Полошновто нэгэ һарын салингай хэмжээтэй шан барюулха.

400 түхэригэй хоёрдохи мүнгэн шан Мухар-Шэбэрэй аймагай Хонхолын сельскэ Соведтэ, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. С. Митрофановта, гүйсэдкомой секретарь П. Е. Тихоновада һарынь салингай 75 процент хэмжээтэй шан барюулха.

250 түхэригэй гурбадахи мүнгэн шан Яруунын аймагай Исэнгын сомоной Соведтэ, тэрэ тоодо гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Д. С. Цыбеновтэ, гүйсэдкомойнь секретарь Ц. Ц. Цыренжаповада һарынь салингай 50 процент хэмжээтэй шан барюулха.

1974 оной түрүүшын хахадта социалис мүрысөөнэй гурим дүүргэхэ хэрэгтэ Сэлэнгын аймагай Гусиноозерскын, Бэшүүрэй аймагай Узколугскын, Ахын аймагай Орлигой, Кабанскын, Түнхэнэй аймагай Жэмһэгэй, Хориин, Прибайкалиин аймагай Татауровскын, Хэжэнгын, Улаан Үдын аймагай Хүйтэнэй, Хурамхаанай аймагай Гааргын ба Дэрээнэй сельскэ, сомоной болон поселково Соведүүд һайнаар хүдэлжэ гараа гэжэ тэмдэглэгдээ.

ТҮРҮҮ СЕЛЬСОВЕДТЭ

Доодо-Тори Зэдын аймагай томохон тосхонуудай нэгэн юм. Эндэ совхозой түб, буунай фабрика, дунда һургуули, участково больница, совхозрабкооп гэхэ мэтэ олон организаци, эмхи зургаанууд бии.

Мэнэ һая болотор эндэхи ажахы, олохон организаци, эмхи зургаанууд гээгдэнги байдалтай һэн. Тосхондо ажалай журам һула, архи уудаг, ажал хүдэлмэри хэдэггүй хүнүүд яһала дайралдадаг бэлэй.

Эдэ бүгэдые усадхаха талаар ябуулжа байдаг хүдэлмэридөө ажахын, организаци, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд сельскэ Соведэй зүгһөө мүртэй туһа хүртэдэггүй байгаа. Тэндэхи сельскэ Соведэй гүйсэдком тиимээр, эдэбхи үүсхэл багатайгаар хүдэлдэг һэн.

Нёдондо жэл тосхоной ажалшад сельсоветэйнгээ гүйсэдкомой түрүүлэгшээр, урданай совхозой директорээр хүдэлжэ байһан Василий Павлович Ломухиние һунгаа юм. Эрдэм һургуули, хүтэлбэрилхы ажалай дүй дүршэл ехэтэй коммунист, шэнэ тушаалайнгаа үүргые оролдосотой һайнаар дүүргэжэ эхилээ бэлэй.

Сельскэ Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседани сагтаа болоортоо, һайн бэлэдхэлтэйгээр үнгэрдэг болобо. Эндэ ажахы, соёл культура хүгжөөхэ, ажалай журам ба нийтын ёһо гурим бэхижүүлхэ, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо шухала асуудалнууд хэлсэгдэжэ, болохо хэмжээ ябуулганууд хараалагдадаг юм.

Соведэй хүдэлмэридэ депутадууд, сагай үргэлжын комиссинууд эдэбхитэйгээр хабаадажа эхилээ. Совхозой отделениинүүдэй, организацинуудай шухала үчастогуудаар депутадуудай бүлэг болон постнууд байгуулагдаад, ажалшадай дунда ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа захалаа.

Эндэхи сельскэ Совет 31 депутадтай, тэдэнэй 16-ниинь совхозой, организаци, эмхи зургаануудай гол һалбаринуудаар хүдэлжэ, ажал хүдэлмэридөө амжалтануудые туйлаһан, бүгэдэндэ үльгэр жэшээ харуулжа ябанад. Зарим бэрхэ хэдэн депутадуудайнь нэрэ эндэ дурдахада болохо гэжэ һананам.

Депутат А. Ф. Бекетова саалишанаар хүдэлдэг. Энэ жэлэй долоо һарын туршада нэгэ үнеэн бүриһөө 1.700 гарай килограмм һү һаажа, совхоз соогоо түрүүлжэ ябана. Совхозой МТМ-эйн сууута токарь-депутат В. С. Зайцев үдэр бүри даабаряа 110—117 процент дүүргэнэ. Депутат Р. С. Абдульзяновай даадаг отара энэ жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга түлжүүлээ, нооһо хайшалха түсэбөө үлүүлэн дүүргээ. Депутадууд наймаалагша Е. А. Осколкова, тракторна бригадые даагша И. Т. Южиков гэгшэд баһал үйлэдбэриин түрүүшүүл гэжэ суурханхайд.

Һүүлэй үедэ сельскэ Соведэй соёл культурын эмхи зургаанууд үүсхэл, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлдэг болоо. Тэндэхи хүдөөгэй клубай уран һайханай коллектив фермэ, отара, гүүртэ, тэжээл бэлдэлгын звено дээгүүр ябажа, хүршэ колхоз, совхозуудаар гаража, хөөрэлдөө, лекци хэнэ, зүжэг наада, концерт харуулна. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд уншагшадай конференци, диспут, һонирхолтой тусхай асуудалаар үдэшэ үнгэргэнэ.

Энэ жэл сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ партиингаа райкомой, аймагайнгаа Соведэй гүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэдые, таһагые болон предприяти, организаци, эмхи зургаануудые даагшадые урижа, тосхонойнгоо ажалшадтай уулзуулба. Аймагай партийна, советскэ, ажахын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд тэндэхи арад зондо гүрэн, республика, аймаг доторхи байдал хөөрэжэ үгөө, тэдэнэй асуудалнуудта харюусаа, эрилтэ гүйлтынь шагнажа абаа.

Аймагай худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Ториин совхозрабкооп түрүүлжэ ябана. Энэ оной түрүүшын хахадта совхозрабкоопой коллектив эд бараа наймаалха түсэбөө 100 гаран процент, олзо оруулха түсэбөө 160 процент дүүргэһэн юм. Сельскэ Соведэй худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэридөө шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэнэ, холын фермэ, отара, гүүртын малшадые, тэжээл бэлдэлгэ дээрэ хүдэлжэ байгаа хүнүүдые һайнаар хангана. Эрээн-Дабаанай отара совхозой эгээн холын отарануудай нэгэн юм. Тэндэ үбһэ бэлэдхэжэ байгаа Базар Дармаевай звеногойхидтой хөөрэлдэжэ байтарнай, автолавка хүрэжэ ерэбэ.

Базарай звенодо дүтэ байһан бэшэшье звеногойхид автолавка харамсаараа. суглараба. Хэн саахар, хэн тамхи, сай, зуруул гэхэ мэтэ хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоол абана. Автолавкын жолоошон Афанасий Филипповтэй хөөрэлдэбэб. Тэрэ автолавкада һамгантаяа — Агафья Петровнатай хүдэлдэг байба.

— Бидэ хоёр тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажаллажа байгаа хүн зониие хэрэгтэй юумээрнь гүйсэд хангахын түлөө оролдоно, амаралтын үдэрые тоонгүй ябадаг гээшэбди, — гэжэ тэрэ хэлээ һэн.

Тэдэнэй ябаһан хойно үбһэшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, үнэхөөрөөшье тиимэ байба. Эдэ хоёр хүн зоной эрилтэ хангахын түлөө үдэр һүнигүй отара, фермэ, гүүртэ, үбһэшэд дээгүүр ябана. Хүдэлмэришэдэйнгөө нигэжэ хүдэлдэг дээрэһээ, тэндэхи совхозрабкооп түсэб уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ ха юм.

Нийтын организацинуудай үүргэ дээшэлүүлхэ, тэдэнэй хүдэлмэри һайжаруулха талаар сельскэ Соведэй гүйсэдком шухала хэмжээ абаһан байна. Арадай дружинын командир М. Г. Ахмадулин жэшээтэ һайнаар хүдэлнэ. Һара бүхэндэ дружинын хэхэ хүдэлмэриин түсэб табигдана, дружинингууд графигай ёһоор дежурлана. Арадай дружина тэндэхи участогай милиционертэй ажалшадай дунда ойлгуулалжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байдаг.

Тиихэдэ эхэнэрнүүдэй совет, нүхэдэй суүд баһал муу бэшээр хүдэлжэ эхилэнхэй. Нүхэдэй суүдэй түрүүлэгшэ Н. Л. Черняевагай үүсхэл оролдолгоор һүүлэй үедэ хэдэн хэрэг харагдажа үзэгдөө. Архи уудаг, хулигаан, ааша гаргадаг, нийтын ажалда ябадаггүй, хоб хошо тараадаг, хэрүүл хэлэ татадаг хүнүүдые нүхэдэй суүд амар байлгадаггүй.

Гүйсэдкомой шадамар хүтэлбэриин ашаар сагай үргэлжын комиссинууд сельскэ Соведэй хүдэлмэридэ горитойхон туһа хүргэдэг болонхой. Тэдэнэр нютагайнгаа ажахын, организаци, эмхи зургаануудай ажал хэрэг шалгажа, заседани дээрэ хаража, шухала хэмжээнүүдые абажа байдаг. Тиин сельскэ Соведэй «хүдөө ажахын талаар сагай үргэлжын комисси «совхоз эзэлдэг газараа хэр ашаг үрэтэйгөөр эдлэнэб» гэһэн асуудал бэлдээд, заседани дээрээ хаража үзөө.

Совхозой директор байһан Василий Павлович хүдөө ажахые хүгжөөхэ асуудалда ехэхэн анхарал табина. Энэ асуудал сельскэ Соведэй сесси, гүйсэдкомой заседани дээрэ ходо харагдажа байдаг. Сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ өөрөө үдэр бүри фермэ, отара, гүүртэ, бригада, отделени дээгүүр ябажа, хүн зонтой хөөрэлдэжэ, болохо хэмжээнүүдые абажа байдаг.

Тиимэһээ мүнөө совхозой ажал хүдэлмэри муу бэшээр ябажа байнхай. Гүрэндэ һү худалдаха гурбан кварталай түсэб совхоз амжалтатай дүүргээ. Мүнөө жэл нийтынгээ адуу малда 34 мянга центнер үбһэ, 47 мянган центнер ногоон һолоомо, 42 мянган центнер һолоомо, 1.775 тонно силос, витамин ехэтэй ногооной 500 тонно гурил бэлэдхэхэ гэһэн уялга абаад, совхозой хүдэлмэришэд тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна. Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри совхоздо эмхитэй һайнаар ябана. Энэ хэрэгтэ сельскэ Соведэй гүйсэдкомой үүргэ яһала ехэ. Совхоздо мүнөө таряа хуряалга эхилэнхэй. Таряанай үрэсса хаа хаанагүй һайн. Тэжээл бэлэдхэлгэ, таряа хуряалга совхоздо жэгдэ һайнаар ябажа байна.

Коммунис парти, Совет правительствынгаа нютагай Соведүүд тухай һүүлэй үедэ абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Доодо-Ториин сельскэ Совет ажал хүдэлмэрээ элитэ һайжаруулжа байна. Энээндэ жэлэй саада тээ һунгагдаһан шэнэ түрүүлэгшэ Василий Павлович Ломухинай габьяа бага бэшэ.

Ц. СУБАНОВ.

Уулзалганууд элдэб янзын байдаг гэжэ мэдээжэ ха юм даа. Хэрбээ бүхы уулзалганууд бэе бэедээ адли байдаг һаа, гайхалтай юумэн үгы, һонигүй болохо һэм бэзэ.

Хүндэтэ уншагшад, таанар үндэр хадалиг Түнхэндэ ошожо үзэһэн аабзат? Уулын саанаһаа улаан наранай мандажа байха үеэр Түнхэн нютагтай золгоходо гоё даа. Хэрбээ тэрэ үедэ залуу хүбүүнэй солгёон аялгын зэдэлшоо һаа, бүришье һонин байха.

Би 1934 оной август һара соо СССР-эй уран зохёолшодой эмхидхэлэй түрүүшын съездэдэ хабаадахаяа Москва ошохынгоо урда тээ Түнхэндэ ошоо һэм. Үбһэ хуряалгын түлэг үе һэн. Сагай уларилшье һонин байгаа бэлэй, ёһотойл түнхэн уларил: гэнтэ сэл хүхэ ногоон дээгүүр һолонго татан һаргама наран шаража байтараа, хахал часай гү, али часай хирэндэ хүнэгөөр адхаһаншуу аадар орошохо, тиигээд баһа сэлмэшэхэ.

Үбһэшэдэй отогто ошожо, тэдээнтэй үбһэ сабшан, тармалсан ябахадаа, забһарлалгын үедэ шүлэг уншажа, онтохо хөөрэжэ үгөөб. А. М. Горькиин зохёолнууд тухай хөөрөө бэлэйб. Баянай барлаг ябаха үедөө А. М. Горькиин зохёолтой анха түрүүн танилсаһан байгааб.

Һүүлдэнь «Сокол тухай дуун», «Буревестник» гэжэ зохёолнуудайнь удхаар уншалгын зүжэг табилсадаг байһанаа мартаха аалби. Тэрэ ушар тухай минии нютагаархид мүнөөшье хэлсэдэг, дурдадаг.

МАКСИМ ГОРЬКИТОЙ УУЛЗАЛГА

Түнхэнэй агаараар һайса амилаад лэ, би Алексей Максимовичтай өөртэйнь уулзаха гэжэ холын Москва зорёо бэлэйб.

Би Буряадай уран зохёолшодой эмхиһээ делегат болоһон бэшэ байгааб. Эндэһээ Санжи Ширабон, Солбонэ Туя, Елена Хоринская гэгшэд делегадуудаар һунгагдаһан юм.

Эрхүүгэй уран зохёолшод намда делегадай һуури үгэлсөө һэн. Уран зохёолшо Иван Молчанов ехээр оролдоһон юм даа. Анхандаа батрааг ябаһан буряад хүн зохёолшо болоод байхадаа, Союзуудай байшанда сугларһан делегадуудтай хамта совет уран зохёолшодой агуухэ суглаанда ошонгүй байха ёһогүй гэжэ тэрэ ойлгоо һэн гээбы. Тэрэ үедэ айлшадай билет гэжэ үгтэдэг байгаагүй. Тиигэжэ би СССР-эй уран зохёолшодой 1-дэхи съездын делегат болоһон хүмби.

Тиигээд съездын урда тээ Москвае харааб. Зүүн Сибирьһээ делегадай 589-дэхи мандат намда барюулаа һэн.

«Восток» гэжэ гостиницада Сулейман Стальский бидэ хоёр сугтаа байгаабди. Хаанашье ябахадаа, мүнөө үеынгөө агуухэ хүнүүдээр ушардаг — тиимэ нэгэ золтой хүмби. Дагестан ашуг (зохёоһон юумэеэ өөрөө аялгатуулан дууладаг дуушаниие нютагтань тиигэжэ нэрлэдэг) Дмитриев, Жатухаев мэтын буряад үльгэршэдтэл һөөл адли байгаа һэн. Бэеэр үндэр бэшэ аад, арадай аман үгөөр ухаан бодолоо билтаргаһан тэрэ үбгэниие хоридохи зуун жэлэй Гомер гэхээр һэн.

«Һайн эрэ ябаһанаа хөөрэхэ, муу эрэ эдиһэнээ хэлэхэ» гэжэ буряад оньһон үгэ бии. Тиимэһээ һайн эрэ болохоёо оролдон, Максим Горькитой анхан уулзаһан тухайдаа хөөрэһүү.

ВКП (б)-гэй ЦК-гай зүгһөө нүхэр Жданов съезд нээгээ...

Үндэр, яһархаг бэетэй Алексей Максимович Горькиин ендэртэ гаража ерэхэдэ, бүхы зал соо шэмээтэй болошоо һэн. Сугларһан зон альга ташалдан, удаан замхажа ядаба. Өөрөө Горький баһал удаан сэдьхэлээ даража ядаба. Энэньшье ойлгосотой. Горький хадаа совет литературын эсэгэ, ажабайдалай сэсэн багша байгаа бшуу. Харин бидэнэр тэрэнэй хүүгэд, аша гушанар гээшэбди.

Тэрэниие нюдөө сабшангүй харажал һуухаар байгаа һэн. **«Хүн гэхэдэ, омогоор соностоно»** гэжэ бүхы дэлхэйдэ мэдүүлһэн, дабтагдашагүй дуулдаһан хоолойень хадуужа абаха дурамни хүрөө һэн. Ажалша хүнүүдэй сэдьхэлые Горький өөр тээшээ суранзан мэтээр татажархидаг—тиимэ һонин шэнжэтэй хүн байһан юм.

Дүшэн жэлэй саада тээ Союзуудай байшан соо һуухадаа, ухаан бодолоороо Боохон нютагтаа бусаад, Хүшуун хадын хормойгоор анхилһан сэсэгүүд соо ябаһан шэнги болоо һэн хаб.

А. М. Горькиин хөөрөө шагнаад, уншаха, һураха тухай хэлэһыень һанан-һанан, өөрынь зохёолнуудые дахин хуу уншаа һэм. Тиигэжэ минии сэдьхэл соо бүхы наһан соомни мүлиршэгүй баясхалан үлэнхэй. Горькиин зохёолнууд сэдьхэлыем арюудхан угаадаг аршаан мэтэ болонхой юм!

Мүнөө жэлэй сентябриин 3-да СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной ойн баярай пленум Москвада болохо. Тэрэ хадаа Соведүүдэй ороной уран зохёолшодой горьковско съездын болоһон Союзуудай байшан соо нээгдэхэ.

Түрүүшын съездэдэ хабаадагшад үсөөн үлөө. Тиигэбэшье дүшэн жэлэй саада тээ агуухэ Горькиие хамта хараһан шагнаһан нүхэдтэеэ уулзахада һонин байхал даа.

Д. ХИЛТУХИН,
уран зохёолшо.

ТУСХАЙ ГРАФИГАЙ ЁҺООР

Хүдөө нютагай ажалшадые комплексно ёһоор хангаха тухай үүсхэл манай аймагай соёлшод гаргаа һэн. Энэ дүй дүршэл мүнөө республика доторнай үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, нэбтэрүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

Мүнөө үбһэ хуряалгын халуун хаһын үедэ манай соёлшод энэ дүй дүршэлөө мүн лэ хэрэглэнэ.

Захаменск хотодохи аймагай соёлой ордоной дэргэдэ эмхидхэгдэһэн агитбригадада арбан дүрбэн хүн ороно. Энэ бригадада Н. Хутуров, Л. Хутурова, В. Данзанова, Э. Санжихандуев болон бусад ороно. Эдэ нүхэднай час хахад тухай үргэлжэлдэг концертын программа табинхай юм. Н. Хутуров Л. Хутурова хоёрой уран гоёор хатардаг, В. Данзанова арадай болон мүнөө үеын дуунуудые ирагуу һайханаар хангюурдана.

Манай агитбригадын концерт табиһан газарта хүн зон олоороо сугларадаг. Харуулһан лэ номернуудыемнай яһала һайшаадаг, шангаар альгаа ташадаг. Тэрээгээр урмашаһан бидэнэр концертынгээ программые бүри һайн болгохо гэжэ оролдонобди.

Концерт табиһанаймнай һүүлээр зарим хүнүүд бидэндэ ерэжэ:

— Буряад арадай дуунуудые, илангаяа «Алтаргана», «Айлшалуулаарай» гэһэн дуунуудые гүйсэдхыт! — гэжэ гуйдаг.

Үгышье һаа, буряад композиторнуудай шэнэ дуунуудые гүйсэдхэхэ тухай хэлэдэг. Тэдэ зохёолнуудыень бидэнэр дүүргэхые оролдонобди.

Бидэнэр июль һара соо Ингорбойн, Харацайн, Михайловкын, Хамниин совхозуудай үбһэшэдтэ концертнүүдые харуулаабди. Мүн август һарын 6-һаа эхилжэ, манай культурын таһагай хүдэлмэрилэгшэд Дүтэлүүрэй совхозой үбһэ хуряалгада августын 16 болотор хабаадалсаа. Тиихэ үедөө Зүүн-Гол гэжэ газарта кинофильм харуулаабди, хөөрэлдөө үнгэргөөбди.

Комплексно аргаар хүн зониие хангадаг дүй дүршэл тухай дээрэ дурдаа һэм. Манай автоклубаар ажаһуудалай комбинадай, медицинын, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ябалсадаг. Тэдэнэр хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ дүүргэнэ. Тэдэнэр тусхай графигай ёһоор аймагай бүхы ажахынуудаар һарадаа нэгэ дахин ябана.

В. ДЕСЯТОВА,
Захааминай аймагай соёлой ордоной дэргэдэхи автоклубые даагша.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Румыниин Социалис Республикын туйлаһан амжалтануудые элирхэйлһэн материалнуудые социалис оронуудай хэблэл фашис дарлалта мүлжэлгэһөө Румыниин сүлөөлэгдэһөөр 30 жэлэй ойн урда тээ үргэнөөр бэшэнэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет партийно - правительственна делегациин Бухарестдэ ерээд байһан тухай мэдээсэгдэнэ.

А. Н. Косыгин РКП-гэй Генеральна секретарь СРР-эй Президент Н. Чаушескутай уулзажа хөөрэлдэхэдөө, Советскэ Союзай ба Румыниин хоорондохи хани харилсаан социалис интернационализмын, марксизм-ленинизмын гол ёһонуудта үндэһэлэн, саашадаа хүгжэхэ байна гэжэ тэмдэглээ гээд Румыниин «Скынтейя» газетэ тэмдэглэнэ. Энэнь хоёр ороной арадуудай аша туһада, социалис хани нэгэдэлые бэхижүүлгын аша туһада харюусаха байна.

Чехословакиин «Праце» газетэ статья тунхаглахадаа, хүгжэжэ байгаа залуу оронууд түшаа Советскэ Союзай, бусад социалис гүрэнүүдэй бэелүүлдэг политикые баруунай хархис хэблэлэй, маоист номнолой худал хуурмагаар буруушаажа байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ. Экономическа харилсан туһалалсаалгын Соведэй гэшүүн оронууд хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэй адли тэгшэ харилсаа холбоо тогтоожо, экономико ба соёл культураяа хүгжөөхэдэнь, Азиин, Африкын, Латиин Америкын оронуудай арадуудта ехэ туһа хүргэнэ гэжэ газетэ бэшэнэ. Дээрэлхы хүсэлэл эрмэлзэлнүүдээрээ хүтэлбэрилэгдэн, хүгжэжэ байгаа залуу гүрэнүүдтэхи индустриализацилгын хэрэгтэ Пекин тойбо татахые һэдэнэ.

Дундада далайн зүүн захадахи байдал шахардуу шанга байһаар. Кипрэй загаархидай мэдээнүүдэй ёһоор, нютагһаа зугадан тэрьедэһэн 200 мянга шахуу хүн Кипртэ тоологдоно.

Гвиней-Бисауе Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида абаха тухай ООН-ой Аюулгүйн Соведэй абаһан зуршалга хадаа империалис, колониальна бүхы хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр тэмсэгшэдэй шухала илалта болоно гээд Берлинэй «Дер морген» газетэ бэшэнэ. Колониализм һандаран һалажа байна. Эрхэ сүлөөгэйнгөө, бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө арадуудай тэмсэлые социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронууд үнэн зүрхэнһөө, залан сэхээр дэмжэнэ.

Кубатай дипломатическа харилсаагаа Панамын правительствын һэргээхэ шиидхэбэри абаһан тухай, Ливанда эсэргүүгээр Израилиин хэһэн зэбсэгтэ шэнэ ябуулганууд тухай, капиталай оронуудта дэлгэрһэн буһалгаанай хүдэлөөнүүд тухай хэблэл мэдээсэнэ.

(ТАСС).

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО

Али алинда ашатай туһатай худалдаа наймаан

ТАСС

Гадаадын худалдаа наймаагаа хүгжөөлгэдэ Бразили һүүлэй үедэ ехэ анхарал хандуулһан байна. Тиихэдээ Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай худалдаа наймаанай-экономическа харилсаагаа нилээд эдэбхижүүлээ. 1970 онһоо 1973 он хүрэтэр Бразили эдэ оронуудһаа эд бараа худалдан абалгаяа хоёр дахин үргэдхөө, өөрынгөө эдлэл хэрэгсэлнүүдые худалдалга гурба дахин нэмээгээ. 1973 ондо 429 миллион долларой худалдаа наймаан хэгдэһэн байна гээд «Эсг Сан-Паулу» газетэ мэдээсэнэ.

Социалис оронуудай эд бараан Бразилиин улад зондо үргэнөөр мэдээжэ болонхой. «СССР-тэ бүтээгдээ» гэһэн тамгатай турбинанууд, генераторнууд ба элшэ хүсэнэй бусад түхеэрэлгэнүүд «Капивара» гэжэ гидроэлектростанцида һайн талаяа харуулһан байна. Виктория хотын металлургическа предприятинуудта совет түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо.

ЖЕНЕВЭ

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедтэ

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедэй зунай сесси августын 22-то дүүрэбэ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараахагүй, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хорихо ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха асуудалнуудта, мүн комитедэй бүридэл үргэдхэхэ тухай асуудалда сессиин хүдэлмэриин үедэ ехэ анхарал хандуулагдаһан байна.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй гурбадахи уулзалгын үедэ шухала удха шанартай хөөрэлдөөнүүд боложо, хэдэн хэлсээнүүд баталагдан абтаһан байгаа гээд делегацинууд үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Энэнь эб найрамдал бэхижүүлхэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедэй хүдэлмэридэ нүлөөлһэн байха юм.

СОФИ

Софида хөөрэлдөөнүүд эхилбэ

ТАСС

Венгриин Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Е. Фок НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоровой уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр энлэ ерэбэ.

С. Тодоровой, Е. Фогой хоорондо хөөрэлдөөнүүд эхилээ. Болгар-венгер хани барисаанай асуудалнуудые, мүн уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудые хоёр тала хөөрэлдөһөнэй үедэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

НИКОЗИ

АКЭЛ-эй ЦК-гай МЭДҮҮЛГЭ

ТАСС

Кипрэй Ажалша арадай түрүү үзэлтэй партиин (АКЭЛ) Центральна Комитет арал дээрэхи байдалые зүбшэн хэлсээд, мэдүүлгэ хэбэ.

Кипртэ бэеэ дааһан байдал олгоһоной, газар дайдынь бүтэн бүлеэн байһанай, Кипрэй арад зоной үндэһэн эрхэнүүдые хангаһанай, ороной территори дээрэһээ гадаадын бүхы сэрэгүүдые гарһанай, зугадан тэрьедэгшэдые гэртэнь бусааһанай, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй политика бэелүүлһэнэй, демократическа правительство байгуулһанай, республикын бүхы граждани нуудай — грегүүд ба түүрэгүүдэй адли тэгшэ эрхэтэй байһанай ашаар Кипртэхи асуудал шиидхэгдэхэ ёһотой гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Эдэ бүхы асуудалнуудые дары түргөөр, һайнаар шиидхэхын тула орон дотор конституционно хуули ёһон, демократическа засаг захиргаан һэргээгдэхэ зэргэтэй. Хашалта хашалалтанууд, харата муухай ябуулганууд эрид зайсуулагдаха зэргэтэй.

Президент Макариос түрүүтэй Национальна нэгэдэлэй правительствые арал дээрэ эмхидхэн байгуулжа, тэрээндэ ороной политическэ бүхы хүсэнүүд оруулагдаха ёһотой гээд АКЭЛ-эй ЦК тэмдэглэнэ.

Уласхоорондын олониитын зүгһөө Кипрэй дэмжэгдэхын тула дипломатическа ажал ябуулгаяа правительствын эдэбхижүүлхыень АКЭЛ-эй ЦК дурадхаба.

Бэеэ дааһан байдалай түлөө, Кипрэй газар дайдын бүтэн бүлеэн байхын түлөө киприот арадай тэмсэлтэй һанал нэгэтэй, энэ тэмсэлыень бүрин дэмжэжэ байһанаа Советскэ Союз, социалис хани нэгэдэлтэ оронууд мэдүүлнэ гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. 353-дахи тогтоолоо ООН-ой Аюулгүйн Соведэй баталан абахадань, Кипрые Советскэ Союз үргэнөөр дэмжэһэн байгаа. Энэ тогтоолой бэелүүлэгдэхынь тула СССР ехэ хүсэлэл оролдолго гаргана.

НИКОЗИ

КИПРТЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

ООН-ой хүсэнүүдэй түлөөлэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор Кипртэ буудалдаа зогсоохо тухай хэлсээн бүхы дээрээ сахигдажа байна. Һүнииндөө эндэ тэндэ багахан зүришэлдөө хёмороон хаа-яа болоно гэжэ түлөөлэгшэ мэдээсээ.

Арал дээрэ экономическа байдал хүшэр бэрхэтэй байһаар. Үйлэдбэриин бүрин зогсоогдоһонһоо боложо, орон үдэр бүри 5 миллион доллар гээнэ гээд правительствын экономическа бюллетень дотор хэлэгдэнэ. 150 мянган ажахы гэмтэлдэ ороһон, буудалгануудһаа, бомбодолгонуудһаа уламжалан, фабрика, заводуудта, складуудта, отельнүүдтэ, магазинуудта ехэ гарза хохидол ушаруулагдаһан байна.

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

МОДОШОД МҮРЫСЭНЭ

Ханты-Мансиин национальна округой Социалис Ажалай Герой Н. Кауров, Н. И. Драпченко гэгшэдэй томодхогдоһон нэгэдэмэл бригаданууд байгша оной эхинһээ эгээл ехэ амжалтатай — 250 мянган кубическа метр модо бэлэдхэбэ. Ажалай түрүү онол арга хэрэглэһэнэй ашаар иимэ ехэ дүн туйлаа.

Зунай сагта гансал вертолёдоор ошодог холын гүн тайга руу май һарын тэн багта эдэнэр ошоһон юм. Түб буусаһаа гушаад километрэй зайда оршодог энэ тайга руу үдэр бүри вертолёт эдеэ хоол, шэнэ газетэ, журналнуудые хүргэдэг. Арбан хоёр хоноод лэ хүдэлмэриинь вахта һэлгэдэнэ. Карпоти голой эрьедэ оршодог «Кедр» гэжэ посёлогто столово, клуб, фельдшерскэ пункт, байрын гэрнүүд бии.

Эдэ түрүү бригаданууд өөһэд хоорондоо мүрысэдэг юм. Тэдэнэр «Тюменьлеспром» нэгэдэл соогоо эгээн ехэ хэмжээтэй — 200 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ гэһэн уялга юрэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абанхай. Хоорондоо мүрысэлгэ, технологическа шэнэ арга хамтааран нэбтэрүүлгэ эдэнэрэй үдэр бүриин амжалтада нүлөөлнэ. Шэнэ зэвхэ техникэ хэрэглэн эдэ бригаданууд түхэреэн жэлэй соо гурбан халаанаар хүдэлнэ.

П. РЯБОВ,
ТАСС-ай корр.

Ханты-Мансиин национальна округ.

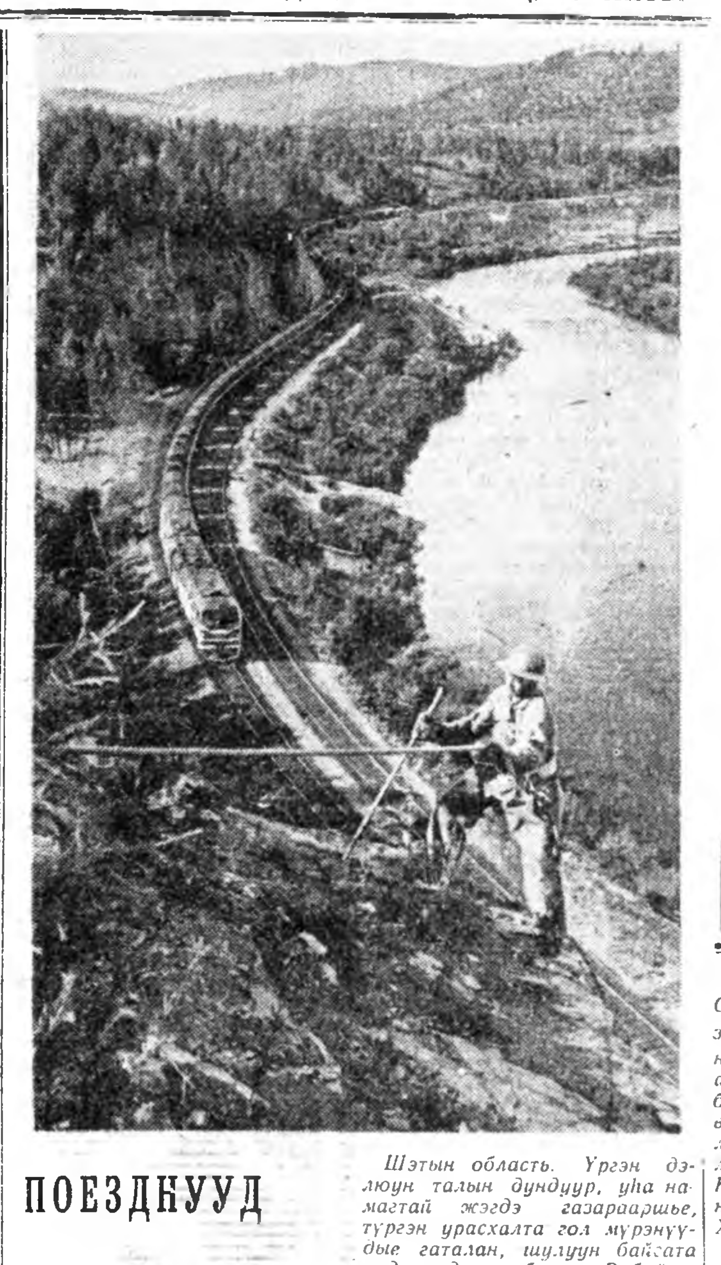
ОСЕТР ЗАГАҺАН ХЭР ТҮРГӨӨР ЯБАДАГ БЭ?

Сибириин эрдэм-шэнжэлгын, загаһанай ажахын проектно-конструкторска институдай ихтиологическа экспедици Обь мүрэнэй адагта юрэ бусын хүдэлмэри хэжэ эхилбэ. Эдэ эрдэмтэд янза бүриин загаһадта (осетр, сиг, лосось) тэмдэгүүдые «үгэнэ». Элдэб тэмдэгүүдые табиһанай үндэһөөр загаһадай түрьһэеэ хаядаг газарые, тэдэнэй хэр түргөөр ябадагые элирүүлнэ. Тиин осетр загаһан суудхэ соо 23, нельма, муксун гэдэгүүд — 35 километр хүрэтэр зайе татадаг гэжэ элирүүлэгдээ.

Обь мүрэн тэрэнэй аса һалаанууд соохи загаһадай нөөсэ элирүүлхэ, загаһашадай олзоборилгын хэмжээе тодорхойлхо зорилго экспедициин ихтиологуудай урда табигдана. Эрдэмтэдэй иимэ хүдэлмэриин ашаар баригдадаг загаһадай тоо элирүүлэгдэнэ, жараахайн үдэсэ ажаглагдана.

Р. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай корр.

Ямало-Ненецэй национальна округ.

ПОЕЗДНУУД ҺААТАНГҮЙГӨӨР ЯБАНА

Шэтын область. Үргэн дэлюун талын дундуур, уһа намагтай жэгдэ газараршье, түргэн урасхалта гол мүрэнүүдые гаталан, шулуун байсата хадануудые зүбшан Забайкалиин түмэр замаар поезднууд хурдан түргэнөөр гүйлдэнэ. Түмэр замай эрид эгсэ байсануудта дүтэлхэдэ, шулуунай хэмхэржэ унаха аюул гарадаг.

Забайкалиин түмэр замай, Сбега гэжэ станцида түмэр замда дүтэхэнэ байдаг хадануудай хойноһоо сагай үргэлжэ адаглан харадаг тусхай албан бии юм. Бригадир И. Г. Ивановой толгойлдог дээгүүр дүүлигшэд шулуун байсын ташалангуудые шалган хаража, һула, унаха болоһон шулуунуудые түлхижэ унагаадаг. Хүшэр мэргэжэлтэй эдэ хүнүүд поезднуудай таһалгаряагүй ябаха аюулгүй байдал хангааха гэжэ мэдэхэ хадаа машинистнүүд составуудаа һанаагаа зобонгүйгөөр жолоододог байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зам сүлөө.
ТАСС-ай фотохронико.

ТОЛИ

ЭРМЭЛЗЭЭЛ ТУХАЙ БОДОЛ

ЗОРИҺОНДОО хүрэжэ, эрдэм һургуулитай, һайн мэргэжэлтэй хүн болохо гэжэ залуу хүбүүд, басагад олоороо эрмэлзэжэ ябадаг. Тэдэнэрэй олонхинь һанаһандаа хүрэжэ, эрдэм һургуулитай болодог, өөрынгөө дуратай мэргэжэл шудалдаг ха юм.

Һанаад үзэе. Хүнэй һураха, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжонууд манай орондо хүү бии. Жэл бүхэнэй сентябриин 1-нэй үглөөгүүр дуулим һайхан Эхэ ороной ... бүхы һургуулинууд үүдээ үргэнөөр нээжэ, бага үетэнние эрдэмэй орьёл өөдэ уряална. Гансахан манай Буряадай АССР-эй ниислэл хото Улаан-Үдэдэ дүрбэн дээдэ һургуули, олон тоото техникум болон училищинууд бии. Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг хүн зоной тоогой арбанай нэгэ хуби студентнэр болоно бшуу. Тиихэдэ һургуулида һурадаг хүбүүд, басагадые тоолохо болоо һаа бүри олон байха.

Богонёор хэлэхэдэ, һураха арга боломжо манайда дүүрэн бии гэжэ дахин дабтанаб.

Хэды тиибэшье һаань, хүнэй эрмэлзэл, оролдолгоһоо ехэ юумэн дулдыдана. Саашаа һураха дурагүй, залхуу нобшо хүнүүдтэ эрдэмэй орьёл бэлохэнээр дабагдадаггүй. Эрдэм ном шудалха гээшэмнай баһал ехэ ажал хүдэлмэри болоно бшуу. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ нэтэрүү оролдосотой байха хэрэгтэй ха юм.

«Һураһан — далай, һураагүй — балай» гэһэн буряад арадай сэсэн мэргэн үгые эндэ мартажа болохогүй. Ехэ тэсэбэритэй, нэтэрүү, зоригтой хүн эрдэмэй үндэр дабаае зоримгойгоор дабажа шададаг. Тиимэ һэн хойнонь хүнэй эрмэлзэл зориг тухай эндэ хөөрэлтэй болоно.

Хүн бүхэндэ хүсэл гэжэ байдаг. Теэд тэрэнние бэелүүлхын тула ехэхэн тэсэбэри, эрмэлзэл, зориг хэрэгтэй бэшэ аал? Ородой агууехэ уран зохёолшо Николай Васильевич Гоголиин бэшэһэн «Мёртвые души» гэжэ зохёолой герой Манилов шэнги оройдоошье бүтэхэгүй юумэн тухай хүсэхэ, домоглохо гээшэмнай дэмы хэрэг. Эндэ хүн бүхэн хүсэхэ, эрмэлзэхэ ёһогүй һэн гэжэ хэлэнэгүйб. Залуу хүбүүд, басагад хэзээдэшье нэгэ нангин хүсэлөө бэелүүлхые оролдожо эхилдэг.

Захаамин нютагай Василий Бадмаевич Гунзенов тухай эндэ хөөрэмөөр гэжэ һананаб.

Василий Бадмаевич эртэ үншэрөө. Тэрэнэй эхэ үшөө бага байхадань наһа барaa. Түрэл гаралайдаа байрлажа, һургуулида һураа.

«Хайшаншье гээ һаа, дунда һургуули дүүргэжэл һалахаб» — гэһэн зорилго урдаа табяад ябагша һэм» — гэжэ тэрэ нэгэтэ намда хөөрөө һэн. Үнэхөөрөөшье, хараад үзэхэдэ, Василий хүбүүхэн хара багаһаа хойшо элдэб айлайда байрлажа, гэрэйнь ажал хэлсээд, һургуулида һурадаг байгаа. Эндэ түрэл колхозынь хүбүүхэндэ туһалаа һааб даа. Тиибэшье һаа эхэ, эсэгэгүй хүбүүндэ хүндэшэг бэлэй. Адагай захыень бодожо үзэхэдэ, хубсаһа хунарһаа эхилээд, ном һудар, дэбтэр, гуурһан, бэхэ хүрэтэр олон юумэ һургуулиин һурагшада хэрэгтэй ха юм. Хэды тиибэшье һаань, Василий хүбүүн аргаяа олоод лэ, хэнһээшье дутуугүй ном һудараар түгэс ябадаг бэлэй.

«Нагаса эжытэеэ удаан ажаһууһан хүм. Минии хүн болохо хэрэгтэ тэрэ хүгшэн ехэ туһалаа юм. Нагаса эжыгээ наһан соогоо мартахагүйб» — гэжэ Василий Бадмаевич мүнөө уяран хөөрэнэ.

Санагын дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүн Улаан-Үдэ нэгэтэ ерээ һэн. Холын түрэл гаралайншье хүн тэрэнние мүртэй тоожо үгөөгүй.

Василий хүбүүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуулида шалгалта бариба. Шалгалтануудаа амжалтатайгаар бараад, пединститудай студент болоо һэн. Теэд хайшан гэжэ һурахаб? Гансахан стипенди дээрэ ажаһуужа, һуража, хубсалжа шадахагүй ха юмиш.

Дээдэ һургуулиин студент болоһониинь нэгэ ехэ баяр бэлэй. Теэд Василий хүбүүн һуража шадахагүй байгаа.

Василий Бадмаевич ажал хүдэлмэри бэдэржэ, Улаан-Үдэ хото соогуур нилээд ябасагааба. «Яхад орондо ажал ехэ элбэг юм. Тэндэ ехэ олзотой» — гэжэ дуулаһан хүбүүн һүүлшынгээ мүнгэ тоолоод, Яхад орон ороо һэн.

Яхад ороной нэгэ хото ошожо, тэндэ ажалда ороо. Арбан долоотой хүбүүндэ хара ажал хэхэнь айхабтар хүшэр байгаа. Ёһоор олзо олоошьегүй хүн удангүй түрэл Улаан-Үдэ хотодоо бусажа ерэбэ.

Улаан-Үдын депогой партийна комитедэй секретарьта орожо, ажал хүдэлмэри тухай асуугаа һэн. Тэрэ хүндэ өөрынгөө ушар байдал, арга боломжо тухай хүбүүн хөөрэжэ үгөө. Парткомой секретарь хүбүүндэ ехэ һанаагаа зобожо, ажал хүдэлмэри бэдэрбэ. Тэрэнэй зууршалгаар Василий хүбүүн паровозой кочегар боложо ороо һэн.

Ажал хүдэлмэри хэжэ, сүлөөгүй байхада, саг ехэ түргэн үнгэрдэг. Василий хүбүүнэй мэдээгүй байтар, жэлшье үнгэршэбэ.

Үнэхөөрөөшье, Василий хүбүүн ехэ сүлөөгүй байгаа. Юуб гэхэдэ, сүүдхэ ажаллаһанай һүүлээр хоёр хоногто амардаг һэн. Тэрэ үедөө арбадахи классай номуудые дахин дахин уншаха.

Дээдэ һургуулида орохо шалгалта барилгын халуун хаһа эхилбэ. Эрхим һайнаар ажалладаг, оролдосотой бэрхэ хүбүүндэ Улаан-Үдын паровозой депогой хүтэлбэрилэгшэд Москвагай инженерно-барилгын дээдэ һургуулида шалгалта барихыень зууршалга хэжэ үгөө. Эрхим һайнаар шалгалта үгэһэн Василий хүбүүн тэрэ институдта абтаа.

— Москвада һуража шадаха гээшэ гүб? — гэжэ түрүүн бодожо үзөө һэм. Жэл соо ажаллажа, нөөсэлгын кассада хадагалһан мүнгэмни 600 түхэриг байба. Сохом нэгэ жэл һуража шадаха байнаб гээд Москва мордошоо һэм. Түмэр замда ажаллаһан хадамни Москва хүрэтэр миинтэ билет үгтөө һааб даа, — гэжэ тэрэ мүнөө энеэбхилэн хөөрэдэг.

Жэл бүхэнэй нажарнуудта ажал хүдэлмэри хэжэ боргожоһоор, батажаһаар Москва хотын тэрэ дээдэ һургуули дүүргээ. Улаан-Үдэ хотодоо ерээд, мэргэжэлээрээ хэдэн жэлдэ барилга дээрэ ажаллаа. Мүнөө үедэ Василий Бадмаевич Гунзенов Зүүн Сибириин технологическа институдта багшална. Аспирантурада һураха хүсэлэнтэй. Тэрэнэй эрмэлзэлэй, хүсэлэй бэелхэ байһанда би этигэнэб.

Энэ хүбүүн тухай би юундэ эндэ хөөрөөбиб? Хүн бүхэн гээшэ эрмэлзэһэндээ хүрэхэ ёһотой ха юм. Хэдышье хүшэр хүндэ байдалтай байгаашье һаа, Василий Бадмаевич Гунзенов һанаһандаа хүрөө. Эндэ хүнэй зориг, нэтэрүү зан эли тодоор харагдана.

Би эндэ булта хүнүүд дээдэ һургуулида орожо һураха ёһотой гэжэ батална бэшэб. Хүнэй дуратай элдэб мэргэжэл байдаг. Арбадахи класс дүүргэһэн нилээд олон хүбүүд, басагад түрэл нютагтаа үлөөд, һаалишан, хонишон болоод, амжалтатайгаар ажаллажа ябадаг. Харин зарим хүбүүд, басагад арбадахи класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр дээдэ һургуулида ородог. Хахадшье жэл болоогүй байтар тэрэнээ хаяад, түрэл нютагаа бусаад, эндэ тэндэ ажал хэһэн нэрэтэй ябаха. Зариманиинь архишье уудаг. «Ямар мэргэжэлтэй хүн болоно ааб?» — гэжэ һанахадашни, нэгэшье мэргэжэлгүй эндэ тэндэ «дойбод сохиһон» хүн ябажа байха. Урмаяа хухархаар. Эрмэлзэһэн хүн гээшэ тэрээнээ хүсэлдүүлхые оролдодог ааб даа. Теэдэ залхуу, нобшо, тэмсэхэ зүрхэгүй хүнүүд эрмэлзэлдээ хүрэжэ шададаггүй.

Ямаршье юумэ бүтээхэ гээ һаа, эрмэлзэл, зориг хүн бүхэндэ хэрэгтэй. Энээн тухай олон зохёол соошье эли тодоор бэшээтэй. Энээн тухай агуу ехэ хүнүүдэй жэшээ дахин дахин гэршэлэн хөөрэнэ. Би эндэ юрын буряад хүбүүнэй хуби заяан тухай хөөрэбэб. «Эрэ хүн зориһондоо» гэһэн арадай сэсэн мэргэн үгые мартажа болохогүй.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Алексей БАДАЕВ

СЭРГЭ

Хура бороодо
сүршүүлэн,
Хара һалхинда
шэрбүүлэн,
халсарһан добын оройдо
хаана холоһоо тобойдог.
үнгэрһэн сагай гэршэ —
умхиржа хазайһан сэргэ
һалхин өөдэ жүдхэһэн
һаахагар аяншан мэтэл,
эзэгүй хаягдан үлэһэн
эбдэрхэй эмээл мэтэл.

Хажуунь халуунда,
хүйтэндэ
хахаржа хатан гантанхай,
мэргэн үльгэршэн-
үбгэндэл.
сэргэ бодолгодо
абтанхай:
«Хэндэ мүнөө
хэрэгтэйбиб,
эндэ һуухадаа
юуштэбиб?!
Танда хөөрэжэ шададаг
һаа.
таладаа караһан
үзэһэнөө,
дээрэнь нэмэжэ яридаг
һаа,
хээрэ уйдаһан,
хүхиһэнөө...»

Ошоһон жэлэйнь
зүрилдөөн,
ошон мэтээр, ялагас гээ.
Үе сагуудай атаа жүтөөн
үерлэнэл даа
сээжэһээнь:
баясхалан зоболон хоёрой
байшагүй шанга
тулалдаан,
гүйгөөшэ хурдан моридой
тогтоошогүй ехэ
урилдаан...

Ухаандань тобойжо байдаг
улаан партизанай
малгайда
үүр хираалганай
ялалзаан,
алтан погонтоной шарайда
амидарал, үхэлэй
шагалзаан.
амгалан утаанай
хажуугаар
аймшагта дайнай
хүнхинөөн.
алдарта «Аврорын»
буугаар
амидырһан талын
дүнгинөөн...

Уйтайшье, хүхюуншье
хүнүүд
урдуурнь гараа даа
һубарин,
Үгытэйшье, баяншье
түрэнүүд
үнгэрдэг байгаа даа
...
Хурдан хулагша,
зээрдэ...
урда ерэгшэд,
гээгдэгшэ...
тарган, туранхайш һаа,
...
барандаа уягдаа юм ...
«Модон сэргэдэтнай
үргэ...
Морид бү таһалдаг!» ...
үбгэдэй хэлэһэн үрэ...
гүнзэгы удха бии гэ...
Харин энэ бууса дээгү...
халаахай, дэрһэд
һарай...

Үнинэй зүргэнүүд
энээ...
үбһэ шоройгоор була...
Урдынгаа айлшадые
хүлэ...
угтахаар зэһэнхэй сэр...
энгэрээ һэбшээндэ
сэлэ...
эдир багынхидаал һэ...
Айлшадые хүлеэхэнь
дэмы
ажаглахадань хэншье
үгы...
Хүсэлдэхэгүй юумэ
хүн...
хүрэ хүрэтэрөө
хүсэг...
Хүсэлдэхэ гэжэ сэргэ...
Хүсэхэдөө зэмэтэй бэ...
Элдэб юумэнүүд
һанаг...
нюдэндэнь элеэр
харагд...
Үбдэглэн һууһан
эхэнүү...
Үдэшэлгын һугшаралд...
талын зэрлиг хүлэг...
табгайнуудай
табаралда...
Этигэл найдабаряа
орхёо...
эхын зүрхэн үглөө ...
дайнда мордоһон
хүбүү...
хүлеэдэг лэ мүнөө
хүрэг...

Һанан дурдан энэ наһ...
һажанхай сэргэ ү...
Халзан бүргэд лэ ...
халуун мэндээ хүргэ...
Хаһашни үнгэршөөл,
сэр...
харалши булад
хүлэгүү...
Булжамуур агаарта
жэр...
баринал хүгжэм
бэлэгүү...

«Минсгэймнай олон гүлгэтэй болоо».
О. МАКСИМОВАП фотоэтюд.

(Онтохон)

ДАБАЛАЙН ШАРА МЭРГЭН

Ургыта хабар ерэжэ, урин дулаан болоходонь, шэнэхэн сэсэгүүд задаржа, сэльгеэ талын гэрэлтэхэдэнь, жэгүүртэ шубуудай жэргэжэ, жэмбүүрхэн дуунайнь шэнхинэхэдэ, хүгшэн аба газаа гаража удаан һуудаг. Гэрэй урда обоолоотой түлеэн дээрэ һуугаад, зэрэлгээн дундуур миралзаһан Түгнынгөө тала шэртэдэг. «Эхэ нютаг Түгнэмни, орон гэрээ олоогүй, һууха газараа һунгаагүй, зайжа тэнэжэ ябаһан элинсэг хүлинсагыемни эбэр дээрээ багтаажа, эльгэн дээрээ бөөмэйлжэ, үнэр үргэн болгоһон үлзы һайхан Түгнэмни, — гээд, хүгшэн аба уярһан нюдэнһөө нулимса дуһаадаг. — Хүрьһэн дээрэш хүдэржэһэн, эбэр дээрэш эршэдэһэн олон баатарнууд байгаа. Тэдэнэй нэгэн Дабалайн Шара мэргэн алдарайнгаа ехэдэ хари газарта яһаяа хаяһан юм».

— Дабалайн Шара мэргэн тухай хөөрэжэ үгыт, — гэн, хүгшэн абые олон ашанарынь тойрошобод.

— Һонюуша шолмонууд хат, — гэн, хүгшэн аба хөөрөөгөө эхилбэ.

— Дабалайн Шара мэргэн гэжэ суута хүн урда сагта Баруун Хёлго нютагта ажаһууһан юм. Тэрэ мэргэн хуяг дуулгаа үмдэжэ, хурдан хүлэгөө унажа, Ара-Халха ошодог һэн. Тэрэ Ара-Халхын баяшуулай адуун һүрэгһөө адуу таһалан намнажа асардаг бэлэй. Намнажа асарһан адуугаа Елбэр-Шэбээтын шулуун хүмэг соо хаагаад байхадань, адуугаа нэхэжэ ерэһэн зон Түгнын гол үгсэжэ бэдэрээд, олонгүй бусадаг һэн ха.

Нэгэ хабар хүлэр зүлгэ хүхинэжэ, хүхы шубуунай донгодожо байха үеэр Дабалайн Шара мэргэн хурдан хүлэг морёороо холын замда гараа бэлэй. Харгы замдаа Юрөө голой эрьедэ нюсэгэн хадын бооридо Гэпэл баянтай уулзаба.

— Модо далдалан ерэжэ, мори хулууһанай хэрэггүй. Һайн эрэ болбол һаадаг номоёо абаад, Ара-Халхын мэргэшүүлтэй харбалсажа үзэ. Байлдажа тэмсээд, адууеынь абабал, һайн эрэ гээшэш. Халуун шуһаяа адхажа, хари газарта яһаяа хаябал өөрыншни хохи, — гэжэ Гэпэл хэлэбэ.

Нигэжэ хэлүүлхэдээ Дабалайн Шара мэргэн хороо бусалжа, эдэнэртэ эрын сохилто үгэхэ байна гэжэ шиидэбэ:

— Таанартай татасалдахаһаа, хатуугаар хадаралсахаһаа арсахагүйб.

— Зай, тиибэл, хойто зүүнай эхин һарын шэнын нэгэндэ харьялаа Юрөөгэй эрьедэ, Хан Хирээгэй оройдо харбалсахаа мэдээрэй. Хэрбээ диилэбэл, Шандын талаар бэлшэһэн шаргал һүрэг адуунһаа шадалайнгаа хүрэхысэ абаарай.

«Нэгэн гэбэл илалтын алтан сэргэдэ агтын жолоо дүнгүүжэм, үгы гэбэл, халуун шуһаа адхажа, хари газарта яһаяа хаюужаб». — гэжэ шиидээд, Дабалайн Шара мэргэн нютагаа бусаба.

Байлдаанда ябахадань туһалха бата нүхэрые бэдэржэ, Түгнын гол уруу ороһон гол горхонуудай эрьеэр һууриһаһан хотон айлнуудаар ябаба. Сагаалса харбажа байһан үхибүүдэй дундаһаа нэгэ хүбүүнэй харбаха бүхэндөө тудажа байхыень хараад асууба:

— Хэдытэйбши?
— Арбан зургаатай.
— Хэнэй хүбүүмши?
— Хордон Дагбын.
— Хэн гэжэ нэрэтэйбши?
— Номогто.
— Зай, танайда ошоё, — гээд, хүбүүнтэй дахасалдан гэртэнь ошобо.

Хүбүүнэй эхэ эсэгэтэйнь ойро холын һониноо хөөрэлдэбэ. Үнгэрэгшэ хабар хээрэ моринойнгоо гарзалһан тухай Дагбын хэлэхэдэнь, Монголһоо асарһан нэгэ мориёо үгэбэ. Дабалайн Шара мэргэн Ара-Халхаһаа намнажа асарһан адуугаа баяшуулда худалдадаггүй, үгытэй зондо тараажа үгэдэг һэн. Тэрэ Дагбаһаа зүбшөөл абажа, Ара-Халха ошоходоо хамта ябаха нүхэр болгон Номогто хүбүүе абаба.

Байлдаха үдэр сагайнгаа дүтэлхэдэ Дабалайн Шара мэргэн хуяг дуулгаа үмдэжэ, хурдан хүлэг мориндоо Номогто хүбүүнтэеэ һундалдаад ошобо ха. Үдэ болоогүй байхада үргэн Юрөөгэй хажууда, үндэр шобхын бооридо морёо байлгажа, буубад. «Би тээ тэрэ үндэр шобхын оройдо гаража, харбалдахаб. Шимни түмэр жолоогоо шангаар барин, түргэдүү тэршээ мориёо байлгажа үзөөрэй. Тиихэлээ ходол намайгаа хаража байгаарай. Хэрбээ би диилдэбэл, номоёо хухалаад, дээшэнь хаяхаб. Тиихэдэм мориёо хойшонь харуулаад табяарай. Моринойнь түргэн гүйдэлһөө тархиш эрьежэ болохо. Бэеэ шанга бариад, габшагай ябаарай. Дайсад хойноһоош намнаха, гэбэшье хүсэхэ хурдан морин байхагүй. Сүхэ мүрэнние гаталаад. Хёлгын баруун бэедэ мориншни унаха. Эмээлынь абажа, толгой доронь дэрлүүлээд, тохомоо доронь дэбдеэд, хазаарыень мулталжа абаад, гэртээ харяарай» — гэжэ захяа заабари хэлээд, Дабалайн Шара мэргэн шобхо хадын оройдо гараба.

Уданшьегүй гэнтэ үй түмэн сэрэг харагдаба. Тэдэнэр шобхо хадые тойрожо, дээшээ дүүлин Дабалайн Шара мэргэнние харбажа эхилбэд. Хадын бооридоо мүндэр шэнги олон годли һомонууд Дабалайн Шара мэргэн уруу зэлэ татанад. Шара мэргэн харбажал байба. Дайсад сухарин алдабашье, бүри хүсэтэйгөөр, бүри нэтэрүүгээр добтолбод. Дабалайн Шара мэргэнэй эндэ тэндэнь һомонууд шаагдажа эхилбэ. Тиигэһээр годлинууд шаагдa. шаагдаһаар Дабалайн Шара мэргэн олон гэшүүһэтэй арьягар мантан нарһан мэтээр харагдадаг болобо. Тэрэ найгаад, номоёо хуха татажа дээшэнь хаяад унашаба. Номоёо дээшэнь хаяхыень караһан дайсад: «Энэшни нүхэртэй байгаа. Тэрэнииень бэдэрэе», — гэлсэбэд.

Номогто хүбүүн мориёо нютаг тээшээ харуулаад табижархиба. Хурдан хүлэг мориниинь харбаһан годлиһоо түргэнөөр дабхиба. Нэгэл мэдэхэдээ Сүхэ мүрэнние һамаруулжа ябаба. Саашаа ябан, Хёлгын баруун бэе хүрөөд мориниинь унаба. Номогто хүбүүн Дабалайн Шара мэргэнэй хэлэһэнэй ёһоор, эмээл, тохомоо абажа, мориндоо дэбдеэд, хазаараа абан, ябагаар гэртээ бусажа ерэһэн гэдэг.

Хүгшэн аба онтохоноо хөөрэжэ дүүргээд, удаан удаан бодолгото болон һуугаа һэн.

Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

Удэшэ Байгал дээрэ. П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэ...

ТААБАРИНУУД

Улаан хүбүүд
Улаа хүргөөд
Ерэдэггүй.
(Галай ошон.)

Хара түмэр
Эгэшэ дүү хоёр
Ээрэм сасуу.
(Шэгнүүр.)

Амигүй үргэдэг,
Амагүй эдидэг.
(Гал.)

Амагүй үльгэршэн
Арга ехэтэй үнэншэ.
(Ном бэшэг.)

Дун шара нуур
Дундаа дун сагаан,
Дороо доёр хара.
(Үрмэн, һүн, тогоон.).

Дохолжоон добо
Тойрожо таргалаа.
(Ноохо ээрэхэ).

Хурганай шэнээн бэетэй,
Хүлһэ хүшэ гаргадаг
Хүн бүхэнние хүдэлгэдэг.
(Мүнгэн.)

Тэбэри дүүрэн аматай.
Ташуур нарин бэетэй
Татар матар бугаа...
(Бэшхүү...)

Норгоходо хатуужаа...
Мухарихадаа бүхэжээ...
(Һэеы дараа...)

Хүдэр томо бэетэй ...
Гартаа бариха арга...
(Утаа...)

Наян найман хүбүү...
Наһыень тоолохонь ...
(Шоо...)

Шулуутын үндэртэ
Шуһан бороо ороо.
(Малгайн зал...)

Ангайха аматай,
Жажалха шүдэтэй,
Залгиха хоолойгүй.
(Тал...)

Таар тулам гүзээтэй,
Тахир нарин хоолой...
Дүрюу барим барюу...
(Таш...)

Г. ЛЕНХОБОЕВ...
суглуулбари...

Футбол

„СЭЛЭНГЭ“—„АВТОМОБИЛИСТ“—3:0

Нимэ тоотойгоор манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд ээлжээтэ уулзалгадаа шүүжэ гараба. Алас-Дурна зүгэй хизаарай хото городуудай футболистнуудтай ээлжээтэ уулзалгануудаа үнгэргэхөөр наашаа гараһан Красноярскын футболистнууд Эрхүүгэй «Авиатор» командые 2:0 тоотойгоор шүүһэн юм. Уржа үдэшэлэн манай «Сэлэнгэ» командатай наадахадаа шүүхэл гэһэн зорилготойгоор добтолжо, «Сэлэнгын» футболистнуудые мэгдэхээгээ. Юуб гэхэдэ, урда наадада «Сэлэнгын» футболистнууд Томскын командада 2:1 тоотойгоор шүүгдээ һааб даа. Эндэ «Сэлэнгын» футболистнууд, илангаяа хамгаалагшад—Чикачев, Коробкин, командын капитан Кизеев гэгшэд воротагаа хамгаалхадаа шадамар бэрхэ байжа, айлшадай добтологшодые воротадаа дүтэ табихагүйгөөр наадажа, стадиондо сугларагшадые баясуулна.

Нааданай эхилһээр хэдэхэн минутын ябажа байхада бүмбэгэ абаһан «Сэлэнгын» футболистнууд эмхитэйгээр добтолжо ороходоо, айлшадайнгаа хамгаалагшадые яһала мэгдэхээһэн, тугшаруулһаншье байна. «Сэлэнгын» добтологшод Пугач, Вознюк, Бедерников гэгшэдэй һайн добтолго футболдо дуратайшуулай зүгһөө һайшаагдана. Талмайн тэг дундаһаа бүмбэгэ абаһан Самсонов добтолон гэхэдээ, воротаһаа тээ холуур гүйжэ ябаһан Ведерниковтээ тэрэнээ дамжуулжархиба. Бэеэ зэһээд ябаһан Ведерников эршэтэйхэнээр сохижо, тоо нээжэрхибэ.

«Автомобилист» командын добтологшод харюугүй бүмбэгэ сохижо оруулхын хойноһоо яһала оролдоо, эрмэлзээшье. Теэд «Сэлэнгын» хамгаалагшад Чикачев, Кизеев, вратарь Бушуев гэгшэд воротагаа хёрхоор хамгаалжа, ерэһэн бүмбэгэ гэдэргэнь сохёод лэ байха юм.

Нааданай хоёрдохи хахадай эхилһээр арбаад минутын үнгэрөөд байхада, манай гол добтологшо Юрий Самсонов хоёрдохи бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохижо оруулаа. Энэ амжалтаарнь урмашаһан сугларагшад хүүежэ байба.

...Нааданшье түлэг дундаа «Сэлэнгын» футболистнууд улам эршэтэйгээр добтолжо мэдэбэ. Айлшад «шүүгдээбди» гэһэн бодолдо дарагданхай, добтолго, хамгаалга хэхэдээ алдуу гаргажа захалба. Тиигэһээршье байтар манай добтологшо Самсонов айлшадай хамгаалагшын алдууе зүбөөр хэрэглэн добтолходоо, гурбадахи бүмбэгэ тэдэнэй ворота руу оруулжа һалаба. Тиигэжэ ээлжээтэ наадандаа «Сэлэнгэ» командын футболистнууд 3:0 тоотойгоор шүүжэ гараба. «Сэлэнгын» футболистнууд хабар «Автомобилист» командада айлшалхадаа 2:0 тоотойгоор шүүжэ ерээ һэн. Харин өөрынгөө стадион дээрэ наадахадаа эдэнэрээ дахин шүүжэ, мүрысөөнэй таблицада байдалаа һайжаруулба ха юм.

Удаадахи наадан августын 26-да үнгэргэгдэхэ. Энэ үдэр «Сэлэнгэ» командын футболистнууд Прокопьевскын «Шахтер» командатай өөрынгөө стадион дээрэ наадаха юм. Наадан үдэшын долоон часһаа эхилхэ.

Манай корр.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.00 — 01.15 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — **Үнгэтэ дамжуулга** «Весёлые нотки». 13.25 — **Үнгэтэ дамжуулга.** «Совет ороной үхибүүд», «Кому останутся сады» — телевизионно- документальна фильм. Уран зохёолшо М. Алимбаева оролто үгэ хэлэхэ. 19.20 — «Хүгжэмтэ программа. «Телевизор харагшадай захилаар. 14.50—15.00 — Забһарлалга. 15.00 — «Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 15.30 — **Үнгэтэ дамжуулга.** «В мире животных». 16.30 — «Безымянная звезда» — Свердловскын Гүрэнэй драмын театрай зүжэг. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ дамжуулга.** Боксоор дэлхэйн чемпионат Гаванаһаа дамжуулагдаха. 20.25 — **Үнгэтэ дамжуулга.** «Дэлхэйн арадуудай эрдэм бэлиг». 20.50 — 21.00 — Забһарлалга. 21.00 — «Родная кровь» — уран һайханай фильм. 23.00 — **Үнгэтэ дамжуулга.** Хоккейгээр Европын чемпионуудай шанда хүртэхын түлөө түгэсхэлэй наадан ЦСКА — «Брюнес» (Швеция).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.30 — «Бесконечные дороги» — уран һайханай фильм 14.40 — Концерт.

ПРАВДА БУРЯ...

Нэгэдэхи хууда... «Дүрбэдэхи, тодорхо... жэл» — мүрысөөнэй ... тухай суглуулбари. ...

Шог

ХОБДОГ БАЯН

Урда нэгэ сагта үргэн голой эрьедэ хомхой хобдог баян айлайхи байһан гэхэ. Баян дээрээ үшөө баян болохые тэдэнэйхи ходол хомхойржо байдаг һэн ха.

Нэгэтэ үдэшэлэн тарган хониной мяха садатараа эдеэд, гэрэйнгээ хоймorто хэхэрэсэгээжэ һууһан гэрэй эзэнэй толгойдо иимэ бодол оробо ха.

— Зай, хүгшэн, баруун гүбээ дээрээ носоргоно тария. Тиихэдэмнай хүршэ баянай хонид голдо уһалхаяа ерэхэдээ гүбээ дээгүүр бууха. Тариһан носоргонодомнай ноһониинь үлдэхэ. Тэрэ ноһыень үгытэй ядуу амитадаа суглуулаад, абаашажа худалдахабди.

— Худалдажа олоһон мүнгэеэ хайшан хэхэбибди? — гэжэ баянай тарган һамган ехэл баяртайгаар асууба.

— Төөнтэй зээрдэмнай хүгшэржэ, хурдан хүлөө алдажа эхилээ. Шарын голой суута хурдан моридой унага худалдажа абахабди.

— Ямаршье һайн юм даа. Хойто намар тэрээндээ мордоод, хадамуудтаа айлшалжа ерэхэб, — гэбэ ха баянай һамган.

— Мордоод гэнэл, Нюргыень хухалхашни! Шалхагар тарган шамайе хаанаһаа дааба гээшэб, — гээд хобдог хомхойдоо нэтэрһэн баян тарган һамгаяа ори бархи сохёо һэн ха.

Б. БАДМАЦЫРЕНОВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной августын 24. 4-дэхи хуудаһан Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-02506. Заказ № ...